

Natuurherstel- verordening

Ontwerp-Natuurplan

Stakeholderbijeenkomst 13 mei 2026

Ministerie van LNVN

Programma

Plenaire start

Toelichting per artikel in deelsessies

Plenaire afsluiting

Stand van zaken Ontwerp-Natuurplan

Wat is de Natuurherstelverordening?

- De verordening is Europese wetgeving die lidstaten **verplicht** doeltreffende maatregelen te treffen om de natuur te herstellen en niet te laten verslechteren.
- Oplopende **doelstellingen om maatregelen te nemen** voor land- (terrestrisch), kust-, zoetwater- en mariene ecosystemen die nu niet in goede toestand verkeren, voor 2030, 2040 en 2050.
- **Aanvullende doelstellingen** voor stedelijke-, landbouw- en bosecosystemen, rivieren en uiterwaarden en bestuivers.

Wat is het Ontwerp-Natuurplan?

- NHV verplichting – indienen van een Nationaal Herstelplan
- Naamgeving NL: het Natuurplan
- In Natuurplan de inzet van NL om aan de NHV doelen te voldoen
- Van Ontwerp (2026) naar definitief Natuurplan (2027)

Twee documenten

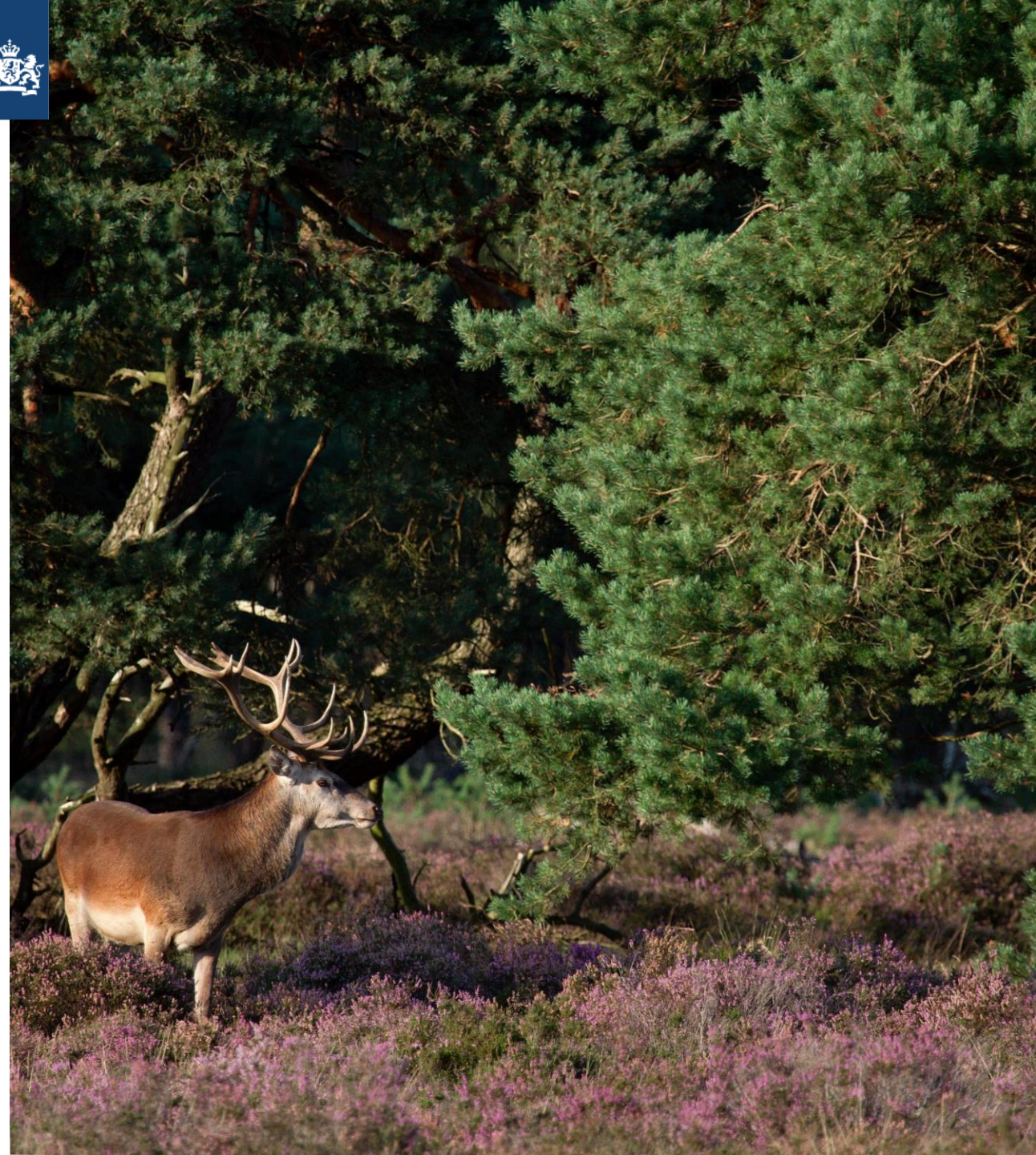
- Het Ontwerp-Natuurplan
- Formele EC-format

Inhoud van het Ontwerp-Natuurplan

- Concept beleidsdocument
- Informatie over alle doelstellingen heen, de nationale aanpak voor het nakomen van verplichtingen per artikel, en informatie over de herstelmaatregelen
- Geeft inzicht in de gefaseerde uitwerking van het Natuurplan en de staat van de Nederlandse natuur
- Bevat leidende principes voor natuurherstel en inzet op generieke drukfactoren
- Besteedt aandacht aan uitvoering, wetgeving, governance, verantwoordelijkheden en vervolgproces
- *In deelsessies verdieping per artikel*

Verdere uitwerking naar het definitieve Natuurplan

1. Van beleidsopties naar concrete maatregelen (o.a. via MTF)
2. Inclusief begroting en financiële dekking
3. Verwerking adviezen plan-MER, zienswijzen, reflectie PBL, beoordeling EC

Plan-MER Ontwerp- Natuurplan & Reflectie Ontwerp-Natuurplan

Plan-MER Ontwerp-Natuurplan

- › Strategisch ingezet om besluitvorming rond definitieve Natuurplan te ondersteunen en de (mogelijke) gevolgen op de leefomgeving voor een breed publiek inzichtelijk te maken.

Reflectie door PBL, WUR en Deltares

- › Verzoek vanuit ministerie LNVN aan PBL voor Reflectie op beleid en aanpak van het Ontwerp-Natuurplan.

Werken we nu nader uit: relatie met maatregelenpakket voortkomend uit MTF

Vervolgstappen

- › Indienen EC-format: uiterlijk 1 september 2026
- › Publieke terinzagelegging: na september 2026
- › Feedback EC: uiterlijk 6 maanden na indiening
- › Indienen def Natuurplan: uiterlijk 1 september 2027

Wetgeving, bestuurlijke afspraken en ministeriële taskforce

Wetgeving

- NHV heeft directe werking en wordt geacht rechtstreeks door te werken in het Nederlands stelsel
  - Echter: uitvoeringswetgeving verplicht om effectief uitvoering te geven
  - Uitvoeringswetgeving ziet op het toekennen van taken, bevoegdheden en instrumenten aan het juiste bevoegde gezag.
- Stelsel van de omgevingswet vormt basis

Bestuurlijke afspraken Rijk - Medeoverheden

- › De implementatie van de NHV gaat gepaard met onzekerheden
- › Wetgevingstraject loopt, maar de puzzel is nog niet rond
- › Rijk en medeoverheden maken daarom aanvullende bestuurlijke afspraken op basis van de Code Interbestuurlijke Verhoudingen (CIV).
- › Doel is om in een gezamenlijke, uitvoerbare en voorspelbare aanpak te voorzien, waarbij helderheid wordt geboden over eenieders inzet in het proces om tot uitvoeringswetgeving en het definitieve Natuurplan te komen.
- › Deze zien o.a. toe op:
  - Randvoorwaarden voor taaktoedeling
  - Uitvoerbaarheidstoetsing
  - Doorvertaling nationale opgave naar gebiedsniveau
- › Beoogde ondertekening in bestuurlijk overleg Natuur eind juni

Coalitieakkoord

"We voeren de Natuurherstelverordening uit. De inzet richt zich, binnen de beschikbare middelen, onder andere op de vergroening van stedelijke gebieden en op natuurherstel in de Noordzee en de Waddenzee. Bij de inzet voor het uitvoeren van de Natuurherstelverordening wordt, binnen de bestaande wettelijke kaders, ook een bredere afweging gemaakt met andere belangen zoals economie en ruimte."

**→ Ministeriële Taskforce
Landbouw, Natuur en Stikstof**

Verbinding met Ministeriële Taskforce LNS

- › De NHV is opgenomen als te realiseren beleidsdoel in de Taskforce
- › Daarmee kan de NHV-restopgave 2030 mede gerealiseerd worden uit de door het kabinet beschikbaar gestelde middelen (20 mld.)
- › Er komt een samenhangend maatregelenpakket met de aanpak voor o.a. stikstof, hydrologie en zonering
- › Aanvullende maatregelen voor de NHV worden het komende jaar nader uitgewerkt en opgenomen in het definitieve Natuurplan

Pijlers Ministeriële Taskforce LNS:

1: Generieke stikstofreductie

2: Gebiedsgerichte inzet

3: Natuurbehoud en -verbetering

4: Vergunningverlening en juridische agenda

5: Een toekomstbestendige landbouwsector

6: Een sociaal en economisch vitaal platteland

7: Klimaat, water, gewasbeschermingsmiddelen en dierwaardigheid

Toelichting per artikel in deelsessies

- Deelsessie 1: Wetswijziging Omgevingswet
- Deelsessie 2: Water ecosystemen
  - art. 4: Kust-, zoetwater ecosystemen
  - art. 5: Mariene ecosystemen
  - art. 9: Rivieren
- Deelsessie 3: Stedelijke ecosystemen
  - art. 8: Stedelijke ecosystemen
- Deelsessie 4: Ecosystemen in het Landelijk gebied en Bestuivers
  - art. 10: Bestuivers
  - art. 11: Agrarische ecosystemen
- Deelsessie 5: Terrestrische ecosystemen (op het land)
  - art. 4: Kust-, zoetwater ecosystemen Terresrisch
  - art. 12: Bossen en Bomen
  - art. 13: Bossen en Bomen

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Stakeholdersbijeenkomst – Wetgevingstraject NHV

Deelsessie wetswijziging Omgevingswet

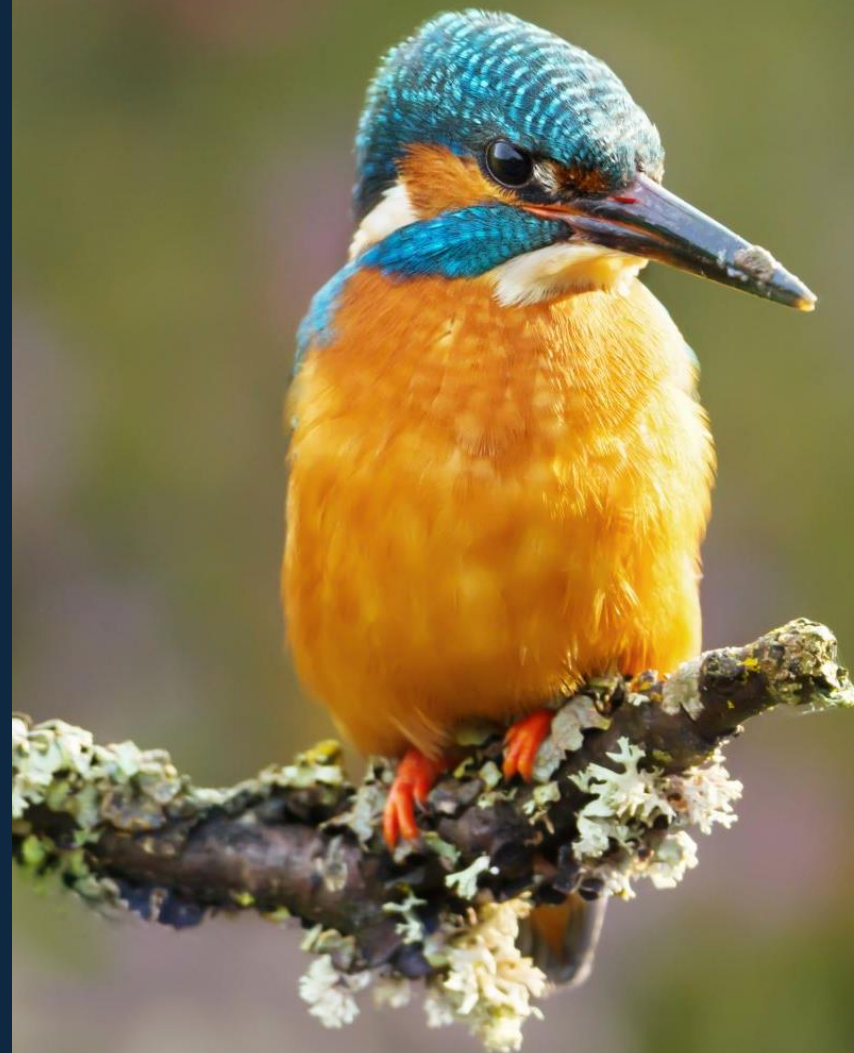
Woensdag 13 mei 2026

© Rijksoverheid

Programma

- **Wetgevingstraject**
  - **Algemeen:**
    - Context en noodzaak
    - Uitgangspunten
  - **Omgevingswet:**
    - Wat regelen we (en wat niet)?
  - **Lagere wetgeving: algemene maatregelen van bestuur (amvb's)**
    - Proces
- **Afsluiting**

Context en noodzaak I

- NHV is een verordening en wordt geacht rechtstreeks door te werken in het nationale rechtstelsel.
- Bevat zowel inspanningsverplichtingen als resultaatsverplichtingen.
- Uitvoeringswetgeving verplicht om effectief uitvoering te kunnen geven.

Context en noodzaak II

Uitvoering van de NHV via

1. Natuurplan
2. Wetgeving → focus deze sessie
3. Tussentijdse afspraken

Uitgangspunten I

- Uitvoeringswetgeving om taken, bevoegdheden en instrumenten toe te kennen aan het juiste bevoegde gezag.
- Stelsel van de Omgevingswet vormt basis.
- Wijziging van Ow betreft concretisering taken en verantwoordelijkheden tussen centrale en decentrale overheden.
- Wetgevingsspoor:
  - Uitvoeringswetgeving
    - Veel inhoudelijke keuzes landen in AMvB
  - Mogelijke materiële normstelling

Verhouding Omgevingswet en amvb's

- Verdere verankering verplichtingen NHV in amvb's.
- Diverse inhoudelijke beleidskeuzes te maken, die vervolgens landen in Bal, Bkl en Ob

Uitgangspunten II

Programmaplan NHV

Taken, verantwoordelijkheden en instrumenten zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande bestuurlijke afspraken, (wettelijke) taken en bevoegdheden. Decentraal wat kan, en alleen centraal wat moet (artikel 2.3 Ow)

Het doel is een effectieve en dekkende implementatie van de NHV

Besluiten worden zoveel mogelijk in gezamenlijkheid door het Rijk en medeoverheden voorbereid

Wetgeving – Wat regelen we in de Omgevingswet

1. Nationaal herstelplan als verplicht programma onder de Ow
2. Uitbreiding van taken van Provincies, Gemeenten* en Rijk
3. Uitbreiding instrumenten
4. Grondslagen voor instructieregels voor de taken, het Natuurplan en natuurherstelverorderingsactiviteit
5. Aanwijzing stedelijke ecosystemen door MVRO
6. Grondslagen voor regels over monitoring en gegevensverzameling

1. Nationaal herstelplan als verplicht programma onder de Ow

- Het op grond van de NHV verplichte natuurherstelplan wordt verankerd in de Omgevingswet als een verplicht rijksprogramma in art 3.9 Ow.

Waarom?

- Dit sluit aan bij de systematiek van de wet, waarin Europese verplichte programma's een expliciete wettelijke grondslag krijgen.
- Daarmee wordt duidelijk vastgelegd welke minister, in dit geval de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, het plan formeel vaststelt en welke verplichtingen hieruit voortvloeien. In de praktijk wordt het plan door het kabinet vastgesteld.

2. (Uitbreiding) wettelijke taken

- LNVN is systeemverantwoordelijk voor natuurbeleid & NHV.
- Op basis van huidige VHR-richtlijnen, hebben provincies:
  - Een taak voor behoud en herstel habitattypen en habitats van soorten, tenzij rijksgebieden (art. 2.18, vijfde lid, onder g, onder 1 Omgevingswet)
  - Een specifieke verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen in Natura 2000-gebieden, begrensd door het Rijk (art. 2.18, vijfde lid, onder g, onder 2 Omgevingswet).
- NHV is breder dan VHR richtlijnen, vereist explicitering en uitbreiding in de Omgevingswet en lagere regelgeving.
- Toevoeging aan taak provincies in wetsvoorstel: nemen maatregelen in NNN
- Nadere invulling van taken en bevoegdheden in lagere regelgeving (afdeling 3.7 Bkl).

3. Uitbreiding instrumenten gedoogplicht en toegangsbeperkingsbesluit naar NNN en inzet BNN

- Grondslag toegangsbeperkingsbesluiten voor Natuurnetwerk Nederland, bestaat al voor Natura 2000 –gebieden (en Bijzondere nationale natuurgebieden).
- Gedogen in NNN: grondeigenaar moet in uiterste geval maatregelen toelaten op zijn terrein (ook die bestaan al voor N2000 gebieden en Bijzondere nationale natuurgebieden).
- Mogelijkheid om BNN aan te wijzen ter uitvoering van de NHV.

Waarom?

Belangrijk dat voldoende bevoegdheden voorhanden zijn om taken voor de natuurherstelverordening tot uitvoering te kunnen brengen.

Passend in het licht van de uitbreiding van verplichtingen naar buiten Natura 2000 Strikte randvoorwaarden verbonden aan gebruikmaken van deze bevoegdheid, onderbouwing met noodzaak, geschiktheid en evenredigheid per geval.

4. Grondslagen voor instructieregels voor de taken, het Natuurplan en activiteiten voor het NNN

- Omgevingswet bevat de grondslag om regels verder uit te werken bij AMvB (o.a. artt 2.24/2.25, 2.31a, 4.3).
- Deze grondslagen worden indien nodig aangevuld om regels te stellen ten behoeve van de NHV.
- Voorbeeld: art. 2.31a gaat over verplichte instructieregels voor natuur. Daarin zijn onder a en d (NNN) al de noodzakelijke grondslagen geboden voor regels ter uitvoering van internationale verplichtingen.
- In lid 1 sub c voegen we toe dat ook voor Bijzondere nationale natuurgebieden regels kunnen worden gesteld ter uitvoering van de NHV.
- Natuurherstelverordeningsactiviteit.

5. Aanwijzing stedelijke ecosystemen

- Stedelijke ecosystemen zijn een begrenzing van het (stedelijk) gebied waarbinnen de doelstellingen van artikel 8 behaald moeten worden.
- Om te kunnen monitoren en de juiste herstelmaatregelen te kunnen inzetten, moet de afbakening van de stedelijke ecosystemen worden gedefinieerd. Deze definitie bepaalt in hoeverre er naast stedelijke groene ruimte en boomkroonbedekking in bebouwd gebied (stedelijke centra en clusters) ook gestuurd moet worden op de zones rondom dat bebouwd gebied (buitengebied/landelijk gebied).
- Daarom wijst MVRO deze aan.

6. Grondslagen voor regels over monitoring en gegevensverzameling

- NHV bevat voor alle ecosystemen regels over monitoring;
- In huidige regels van Besluit kwaliteit leefomgeving zijn bijvoorbeeld regels ogenomen over monitoring, gegevensverzameling en rapportage over Natura 2000-gebieden
- NHV bevat voor alle ecosystemen aanvullende regels over monitoring;
- Vereist aanvullende regels in het Bkl en omgevingsbesluit;
- Hiervoor moet de grondslag om regels te kunnen stellen over de NHV worden uitgebreid.

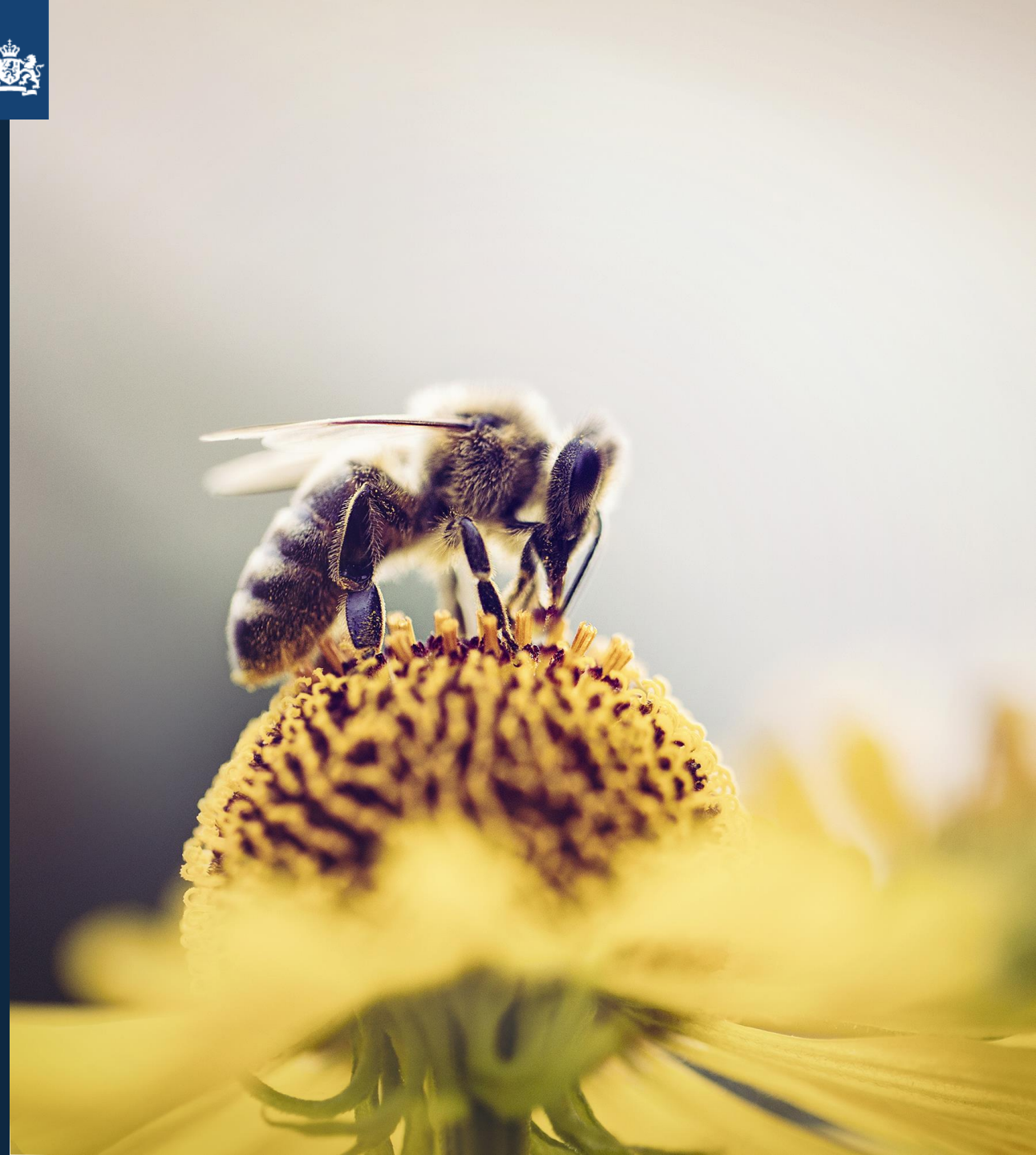
Proces

- 22 juni start naar verwachting internetconsultatie Omgevingswet
- Proces om te komen tot keuzes voor amvb's is opgestart
- Beogen eind 2026 / begin 2027 internetconsultatie amvb

Vragen?

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 4 Natuurherstelverordening

Terrestrische-, kust- en zoetwater ecosystemen

Deelsessie stakeholderbijeenkomst
13 mei 2026

Art. 4 Herstel habitattypen en soorten

- 4.1: Maatregelen om de **toestand** ("kwaliteit") van habitattypen te verbeteren tot goed. Gebaseerd op totale oppervlakte in niet goede toestand: 30% in 2030, 60 % in 2040 en 90 % in 2050.
- 4.4: Maatregelen om **habitattypen opnieuw te ontwikkelen**, voor het behalen van een gunstige referentieoppervlakte: 30% van de extra oppervlakte in 2030, 60% in 2040 en 100% in 2050.
- 4.7: **Leefgebied van Soorten**: maatregelen die nodig zijn voor het bereiken van voldoende kwaliteit en kwantiteit van die habitats.

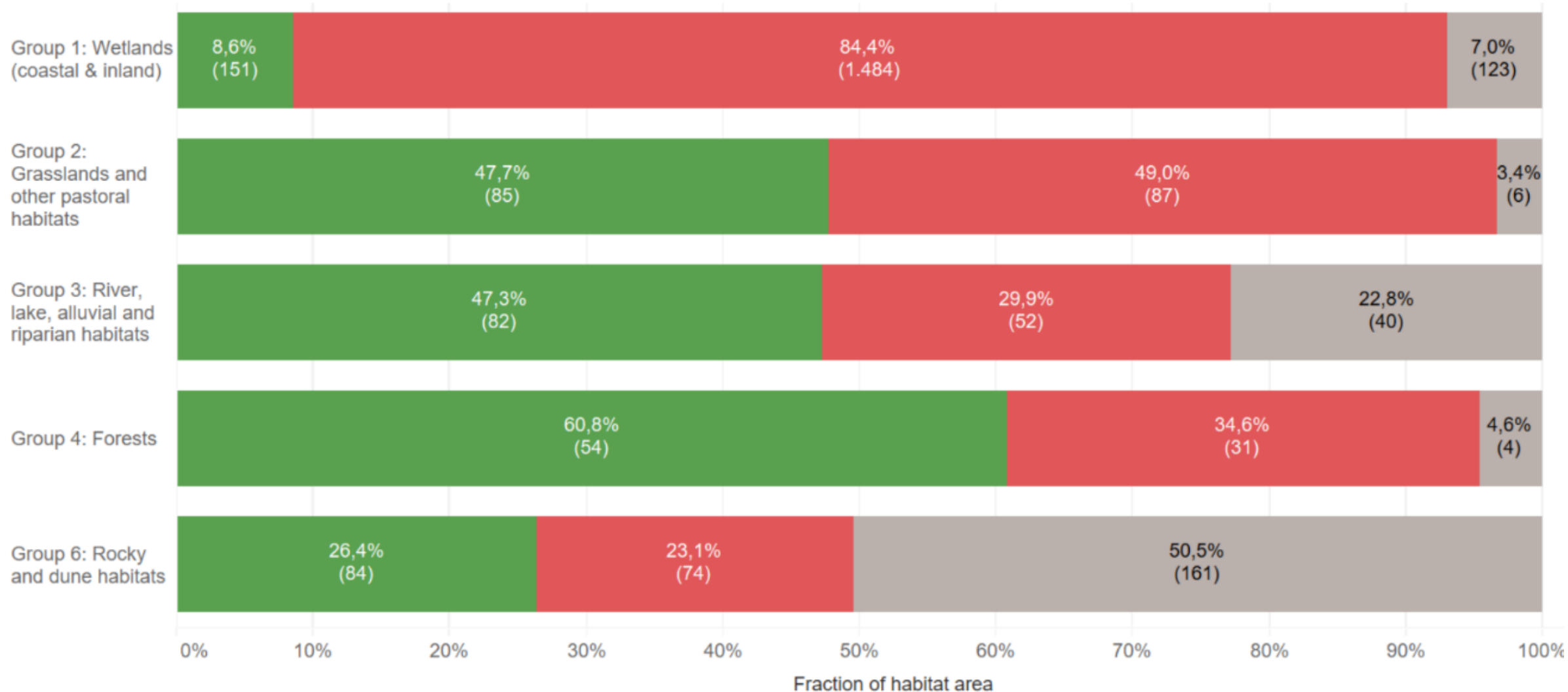
Inzet 4.1 en 4.4 herstel habitattypen

- › Indicatieve opgave bepaald via **HR rapportage 2019-2024** en **Landelijke Doelen N2000**.
- › Deel 2030 opgave wordt al gehaald met staand en voorgenomen beleid, overblijvend = **restopgave**.
- › 2030: via **N2000-gebieden**. Hoe meer we in deze N2000-gebieden realiseren hoe kleiner de opgave daarbuiten. Kiezen voor deze focus is in overeenstemming met de vereisten van de NHV en hiermee zetten we middelen en energie efficiënt in.
- › Daarbij sluiten we nauw aan bij **de prioritaire gebieden van de Ministeriële Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof**.
- › We gaan **snel aan de slag, op basis van de huidige kennis**. Dit is noodzakelijk omdat voor habitattypen uiterlijk in 2030 alle maatregelen genomen moeten zijn om aan de verplichtingen voor 2030 te voldoen.

■ goed ■ niet goed ■ onbekend

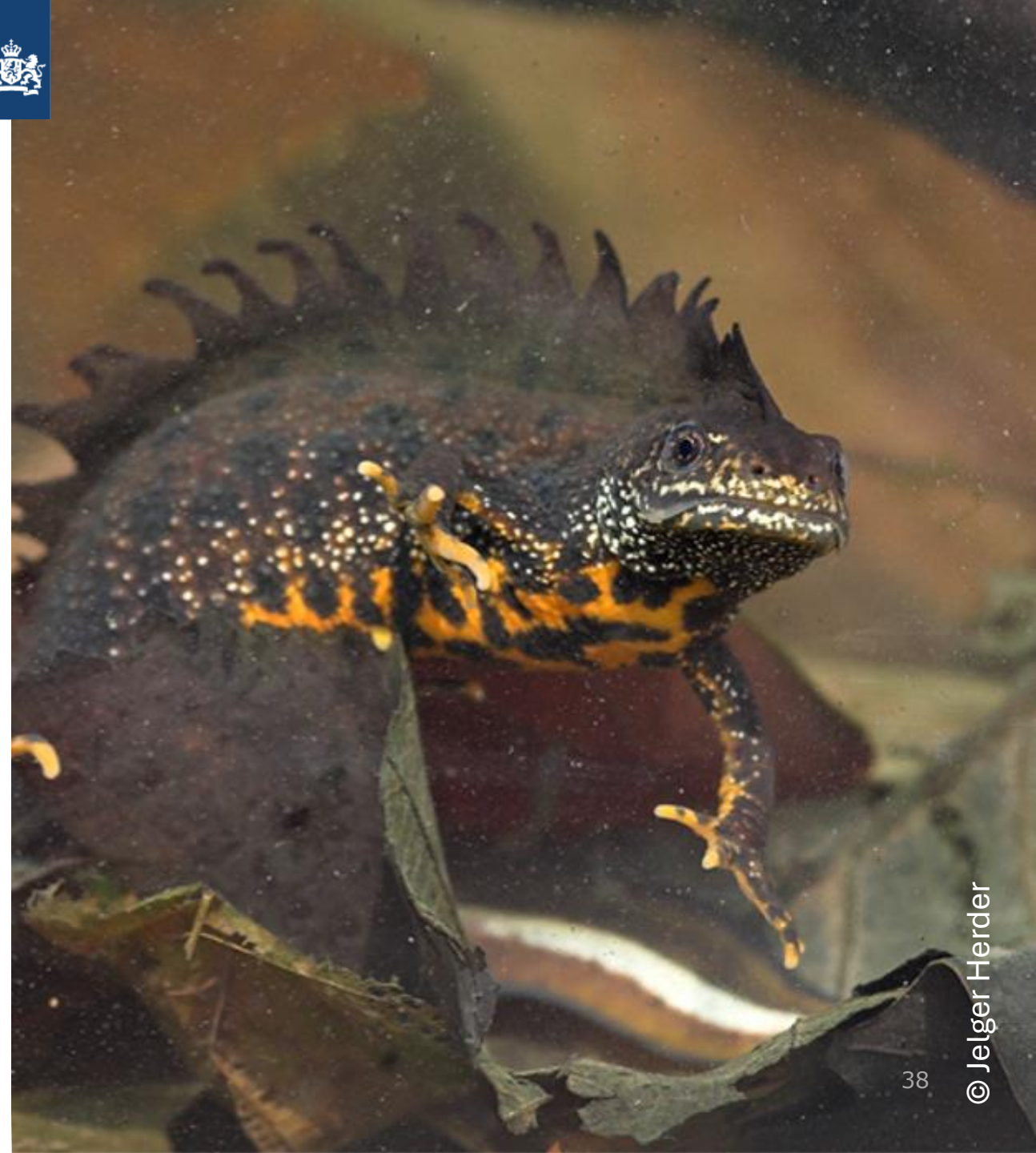
4.1 Oppervlakte en toestand van groepen van habitattypen op basis van HR rapportage 2019-2024

Inzet 4.7 leefgebieden van soorten

- › Inzet op **meest urgente soorten**: in zeer slechte toestand én gaan achteruit én leefgebied is beperkende factor (op basis van VHR rapportage 2019-2024 en advies WEnR)
- › Daarvoor in kaart brengen wat er aanvullend nodig is aan leefgebiedenherstel om de negatieve trends te stoppen
- › Lange termijn: voldoende kwantiteit en kwaliteit leefgebied om **alle VHR soorten** in gunstige staat te brengen

Maatregelen art. 4 voor 2030

➤ **Ontwerp NP 2026**

- Huidig beleid en programma's via inventarisatie provincies en RWS/IenW (KRW, Natura2000 beheerplannen, Programma Natuur, PAGW, etc.)
- Strategische richting en opties hoe opgave in te vullen

➤ **Definitief NP 2027**

- Aanvullende maatregelen habitattypen & prioritaire soorten
- Bestuurlijke afspraken (niet in NP)
- Wettelijke verankering (o.a. verslechteringsverbod)

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 5

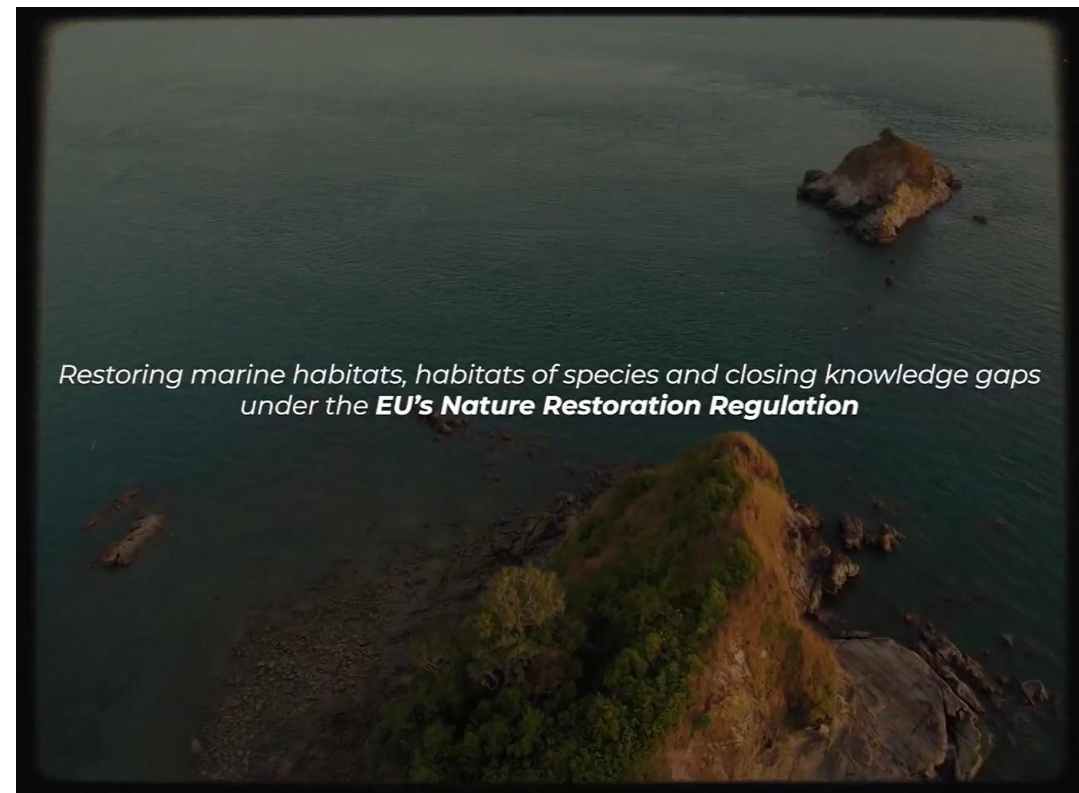
Mariene ecosystemen

5

Doel artikel 5

- Behalen natuurdoelstellingen
  - Kaderrichtlijn Mariene Strategie
    - Goede Milieutoestand (GMT)
  - Natura 2000
    - Vogel- en Habitatrictlijn
    - Gunstige staat van instandhouding (GSvI)
- Borgen dat lidstaten maatregelen nemen
  - Verplichte doelstellingen voor 2030, 2040, 2050

[Restoring Europe's Seas with the Nature Restoration Regulation](#)

Opbouw artikel 5

- Herstelmaatregelen voor zeven groepen **habitattypen** op vastgestelde oppervlakten
  - Lid 1: **Herstel** van de oppervlakte dat niet in goede toestand is
  - Lid 2: **Opnieuw ontwikkelen** om de gunstige referentieoppervlakte te behalen
- Herstelmaatregelen voor **mariene habitats van soorten**
  - Lid 5: Voldoende kwaliteit en kwantiteit
- **Kennis over toestand** van habitattypen vergroten
  - Lid 7: Toestand van vastgestelde oppervlakten moet bekend zijn

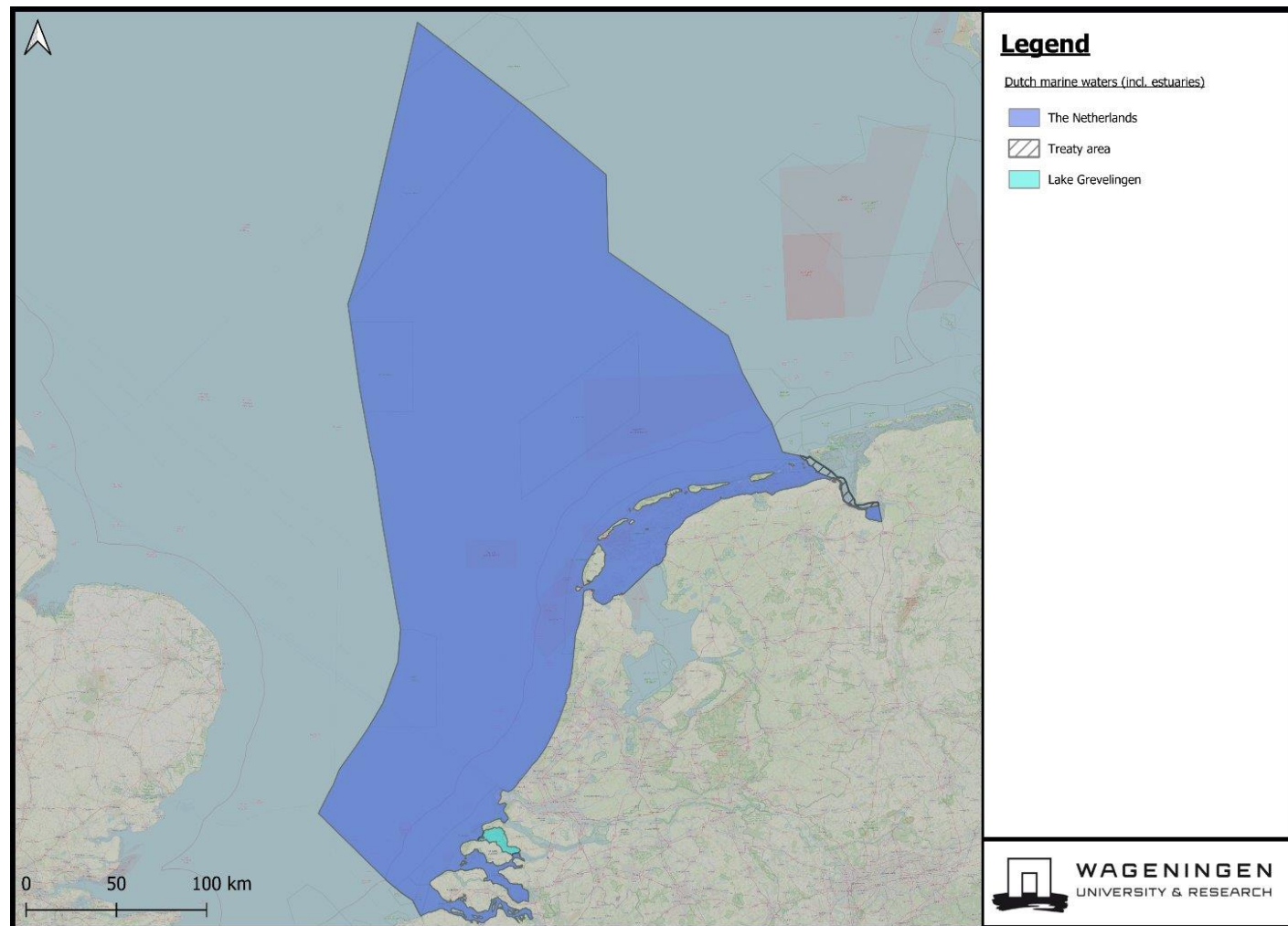

Scope artikel 5

Het mariene ecosysteem omvat:

- Noordzee
- Waddenzee
- Zuidwestelijke Delta

NHV opgave

Groepen 1-6	2030	2040	2050
Herstel	30%	60%	90%
Opnieuw ontwikkelen	30%	60%	100%
Kennis over toestand	50%	100%	-

Groep 7	2030	2040	2050
Herstel	-	50%*	75%*
Kennis over toestand	-	50%	100%

Habitattypen – bijlage II
1. Zeegrasvelden
2. Bossen van macroalgen
3. Mossel- en oesterbanken
4. Kalkwiervelden
5. Spons-, koraal- en koraligene velden
6. Hydrothermale en koude submariene bronnen
7. Zachte sedimenten (niet dieper dan 1000 m)

WMR-rapport

Gebiedsgericht

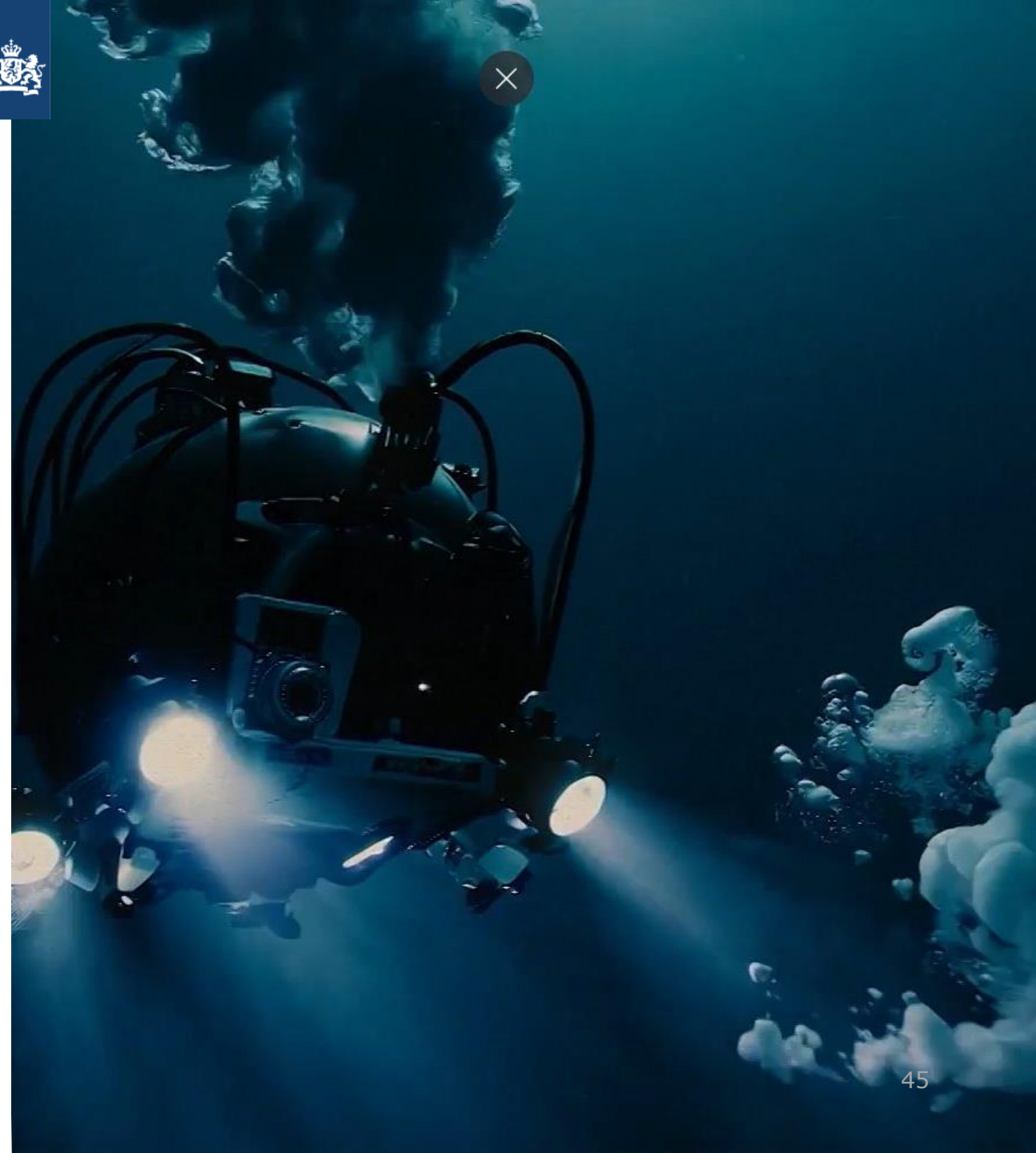
- Noordzee, Waddenzee, Zuid-Westelijke Delta, Eems-Dollard (, Veerse meer)
- Sublitoraal en litoraal

Indicatie bandbreedtes voor de NHV-opgave

- Gunstige referentie oppervlakte (huidig – historisch)
- Huidige verspreiding
- Toestand (onbekend)

Leefgebieden van soorten

- Indicatieve lijst
- Samenhang met habitats
- drukfactoren

Indicatieve opgave leefgebieden van soorten (5.5)

- › WMR: 29 soorten ongunstige staat van instandhouding & leefgebied knelpunt
  - Milieudruk (vervuiling, geluid)
  - Verstoring (scheepvaart, recreatie, energie)
  - Zoet-zout barrieres
  - Visserijdruk (bijvangst, prooidieren)

- › Nog niet te kwantificeren in oppervlakte

Voorziene restopgave

Habitattypen biogeen (1-6)

Herstel:

Totale huidige oppervlakte relatief beperkt, maar onbekende staat.

Beschermende maatregelen overlappen grotendeels met bestaande oppervlakten

Uitbreiding:

Doelen dienen nog aangescherpt te worden, maar ook hier grote overlap van geschikte gebieden met beschermende maatregelen

Habitats van soorten

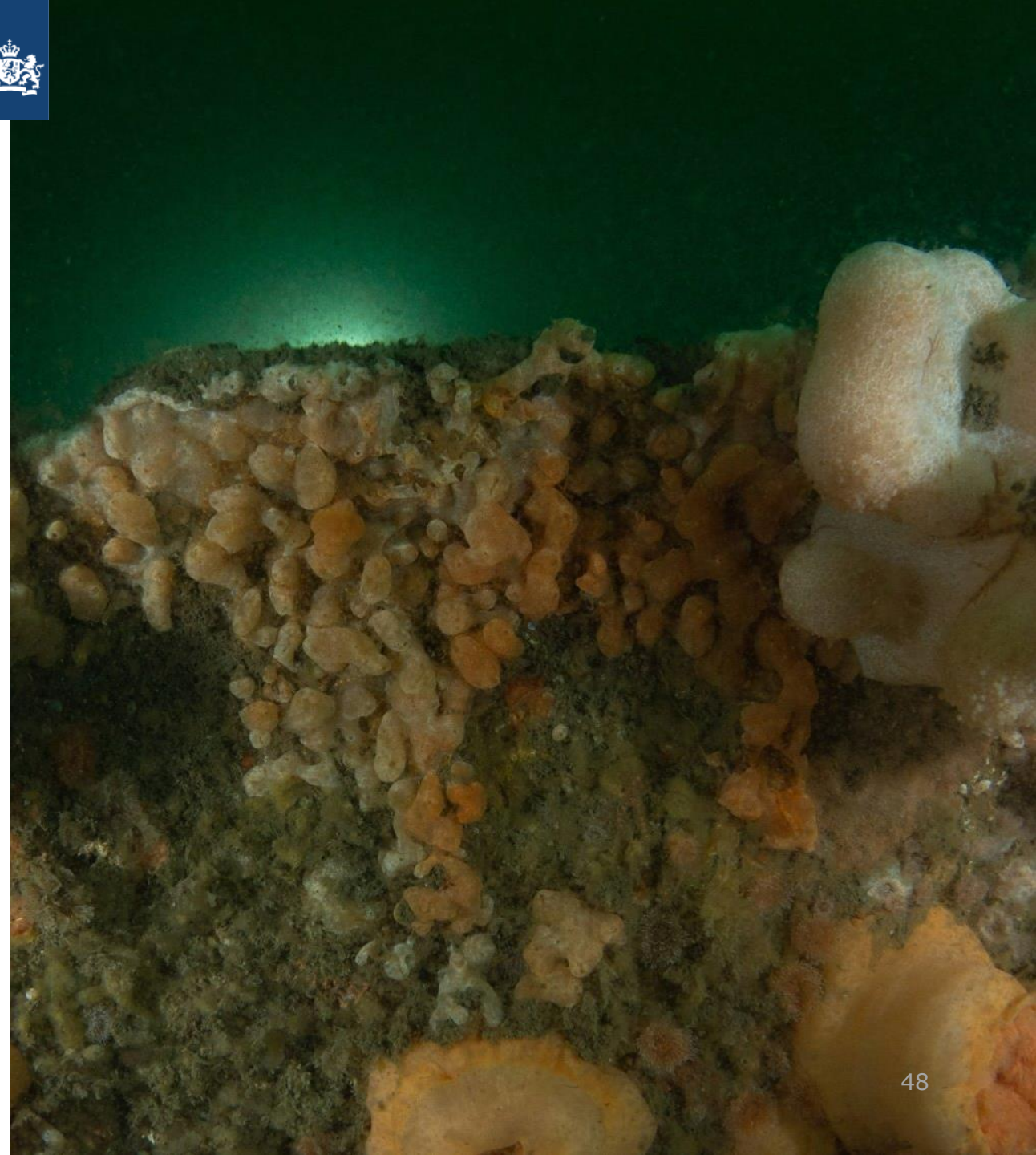
Recente en voorziene maatregelen visserij, zoet-zout barrieres, milieudruk.

Verstoring nog een groeiende factor, met name via energie.

Vervolg

- › *Vernauwen bandbreedtes*
  - › *Indicatoren om (aanwezigheid en) toestand te bepalen*
  - › *Concretiseren restopgave*
  - › *Bepalen additionele maatregelen*
- N2000-beheerplannen
  - KRW-stroomgebiedsbeheerplannen
  - KRM strategie deel 3
  - Additioneel

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 9

Rivieren en Uiterwaarden

Art. 9 rivieren en overstromingsgebieden

- In kaart brengen barrières en identificeren welke weggehaald kunnen worden.
- Verwijderen van de barrières die zijn geïdentificeerd
- Verbeteren natuurlijke functies van de betrokken overstromingsgebieden
- Herstelde verbindingen en functies moeten worden behouden
- Doel:
  - In de EU 25.000 km vrij stromende rivieren in 2030 t.b.v. het herstel van ecosystemen
  - Bijdragen aan benodigd herstel artikel 4

Connectie art. 9 en KRW

- Tijdens onderhandelingen ingezet op geen aanvullende eisen t.o.v. KRW. Art 9.1: “, onverminderd Richtlijn 2000/60/EG, met name artikel 4, leden 3, 5 en 7, ...”
- Binnen KRW streven we ook naar ‘zo natuurlijk mogelijke wateren’, al vraagt NHV meer.
- Aanvullende monitoring / rapportage:
  - Driedimensionale update van: Nationale Visroutekaart (arcgis.com)
  - Europese guidance begin 2026, met definitie ‘vrij stromende rivieren’
  - Addendum met handreiking ‘partiële voortgang’

Guidance m.b.t. 'vrijstromende rivieren'

- › Voor bepalen welke barriers weggenomen kunnen worden biedt de KRW-typering houvast:
    - Binnen de KRW systematiek is voor het type 'sterk veranderde wateren' onderbouwd dat barrieres niet weggenomen kunnen worden; zij zullen naar verwachting geen bijdrage leveren aan 'vrijstromende rivieren'
    - 'natuurlijke wateren' kunnen verondersteld worden wel een bijdrage te leveren aan vrijstromende rivieren
- Wel barrieres in beeld brengen, niet opnieuw onderbouwen per barrière of deze verwijderd kan worden.

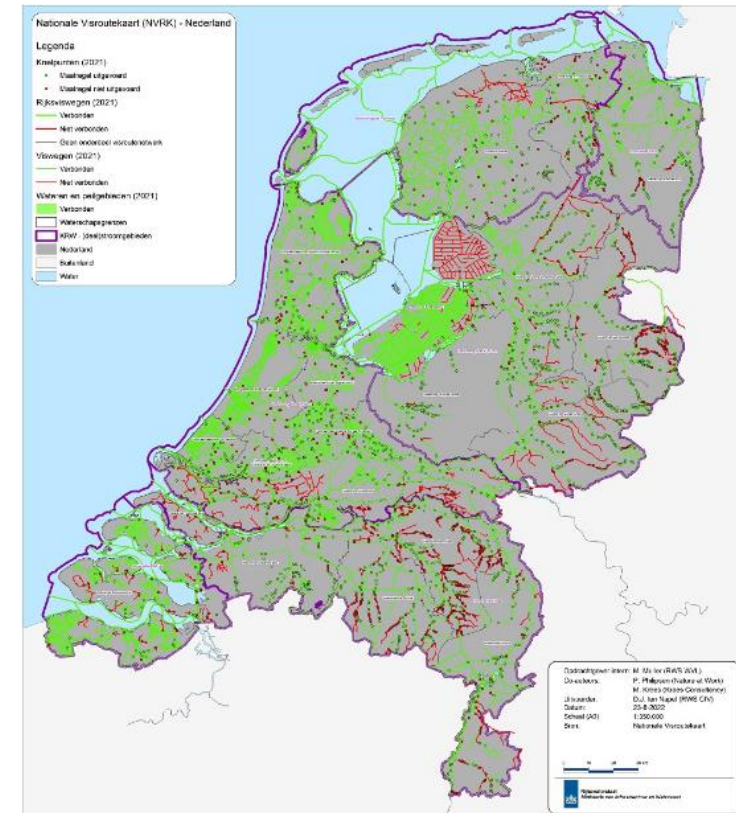
Insteek in Ontwerp-Natuurplan

- › Primair insteek via de Kaderrichtlijn Water (irt vrijstromende rivieren)
- › Onderdelen artikel 4 (verbeteren natuurlijk functioneren overstromingsgebieden) worden niet nog eens onder artikel 9 uitgewerkt

- › Integrale aanpak in gebieden: daar komen de opgaven samen;
  - artikel 4 en 9,
  - Bv Rivierbodempligging, scheepvaart (in rivierengebied),
  - Bv Wateroverlast / droogte (in beekdalen);

vervolg

- 9.1 "...inventariseren de kunstmatige barrières..."
  - Upgrade van website met Nationale Visroutekaart
- Maatregeleninventarisatie:
  - NHV/VHR
  - KRW -> SGBP 2028-2033

Regulering waterbeweging en hydromorfologie				
Verbreden watersysteem, wetland, verlagen uiterwaard (ha)	248	176	0	0
Verbreden/natuurvriendelijke oever langzaam stromend of stilstaand water (km)	381	322	41	17
Verbreden/hermeandering/ natuurvriendelijke oever (snel) stromend water (km)	410	401	6	27
Aanleg nevengeul / herstel verbinding (km)	78	62	0	0
Vispasseerbaar maken kunstwerk (stuks)	346	271	10	16
Verondiepen watersysteem (ha)	9	0	0	0
Verdiepen watersysteem (overdimensioneren) (ha)	348	0	0	0

© Rijksoverheid

Vragen en Discussie

Artikel 8

Herstel van stedelijke
ecosystemen

Programma

- › Kennismaken
- › Introductie artikel 8
- › Waar staan we nu?
- › Vervolgproces
- › Gesprek over kansen en knelpunten

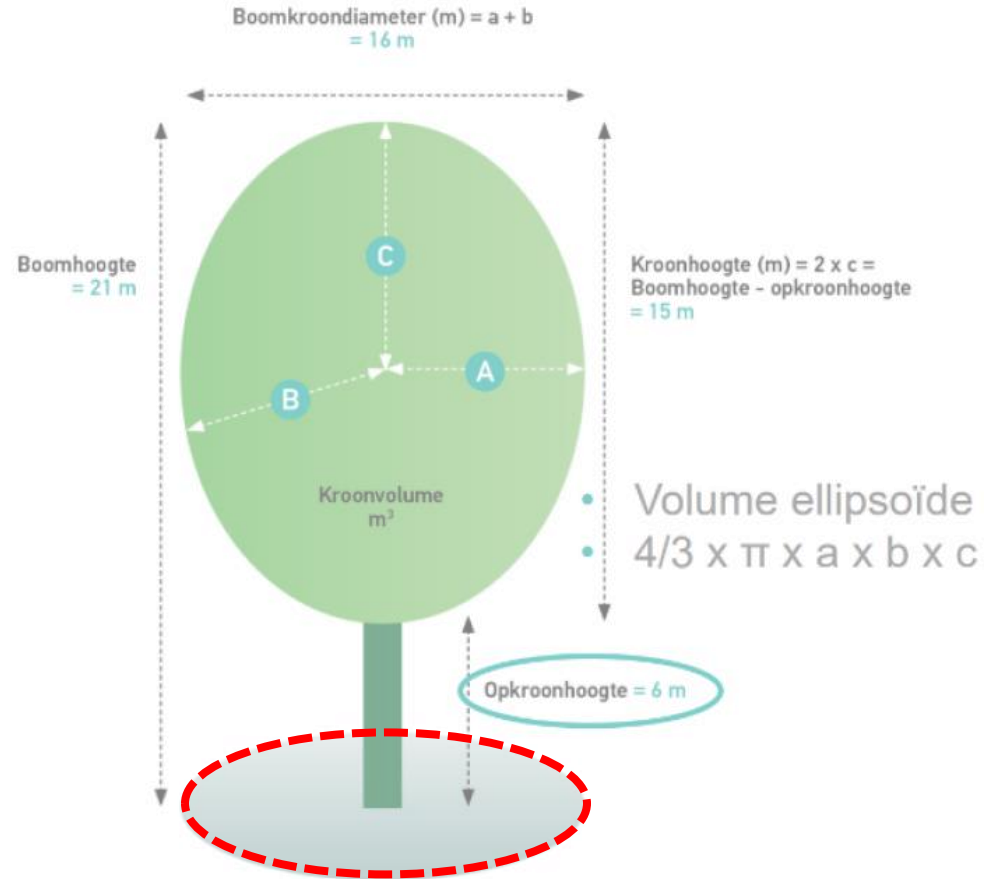
Achtergrond artikel

- › Waarde van het stedelijk ecosysteem voor natuur in Nederland
  - Stad als verbinding tussen groenblauwe gebieden rond de stad
  - Stad als steppingstone
  - Bijdrage aan bestuivers
  - Gemiddeld hoge biodiversiteit in steden en dorpen
  - Waarde voor andere doelen: leefbaarheid, klimaatadaptatie, gezondheid, recreatie.

Doelen van artikel 8 NHV

Artikel	Inhoud	Aard verplichting	Datum 1e verplichting
8.1	Verzekeren dat er geen nettoverlies is in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden	Resultaatsverplichting op het voorkomen van nettoverlies op nationaal niveau.	31 dec 2030
8.2	Realiseren van een toenemende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte tot een bevredigend niveau is bereikt	Resultaatsverplichting op het realiseren van een nationaal toenemende trend op nationaal niveau.	Vanaf 2031
8.3	Realiseren van een toenemende trend in de stedelijke boomkroonbedekking in elk stedelijk ecosysteemgebied totdat het bevredigend niveau is bereikt	Resultaatsverplichting op het realiseren van een toenemende trend in ieder stedelijk ecosysteem.	Vanaf 2031

Definities artikel 8

- **Stedelijke groene ruimte** is de totale oppervlakte aan bomen, heesters, struiken, vaste kruidachtige vegetatie, korstmossen en mossen, vijvers en waterlopen.
- **Stedelijke boomkroonbedekking** is de totale met boomkroon bedekte oppervlakte.

Bron: Integratie van de bomennorm; leeragenda GIOS, onderwerp 6

Aandachtspunten bij artikel 8

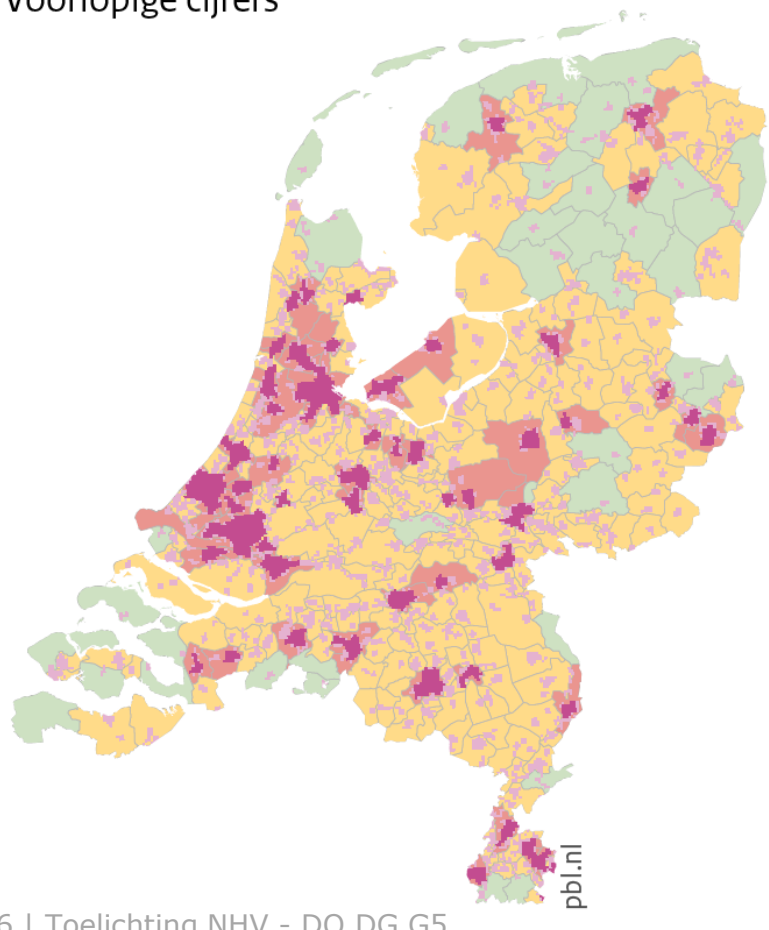
- Stedelijke ecosystemen zijn **ruimtelijke begrenzingen**; géén ecologische ecosystemen.
- Stedelijk groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking gaat over zowel **privaat als openbaar groen**.
- **Water** is ook een onderdeel van het begrip stedelijke groene ruimte.
- Groene daken en groene gevels (**verticaal groen**) tellen ook mee als stedelijk groene ruimte .
- Bomen dragen bij aan zowel het **oppervlakte stedelijke groene ruimte** als **de oppervlakte boomkroonbedekking**
- **Al het groen dat verdwijnt** binnen het stedelijk ecosysteem én voldoet aan de definitie stedelijke groene ruimte **moet gecompenseerd worden**.
- De verplicht te gebruiken satellietdata monitort “**permanent herbascious**” groen.
Voorbeeld: een agrarisch weiland wordt wél gezien als stedelijk groen, maar akkerbouw niet.
- NB: stedelijke groene ruimte is in principe **al het stedelijk groen**, ook als dit niet primair de ‘functie’ groen heeft.

Welke gemeenten moeten voldoen aan artikel 8?

EU bepaling van stedelijkheid met de DEGRURBA systematiek

Voorlopige cijfers

Stedelijkheid in Rastercellen 1km

- Hoge dichtheid
- Gemiddelde dichtheid

DEGRURBA op LAU niveau

- Steden
- Kleine steden en voorsteden
- Platteland gebieden

Keuzes en overwegingen voor het Natuurplan

Keuze voor welk type
begrenzing van
stedelijk ecosysteem

Definiëren stedelijke
groene ruimten en
stedelijke
boomkroonbedekking

Wel of niet gebruik
maken van
mogelijkheid tot
uitsluiten van
gemeenten met veel
groen

Wel of niet
samenvoegen
ecosysteemgebieden

Kwaliteit in
samenhang met
andere artikelen

Invulling van het
bevredigend niveau

Het wel/niet gebruiken
van aanvullende data

Uitvoeringswetgeving

Welke
herstelmaatregelen

Uitgangspunten

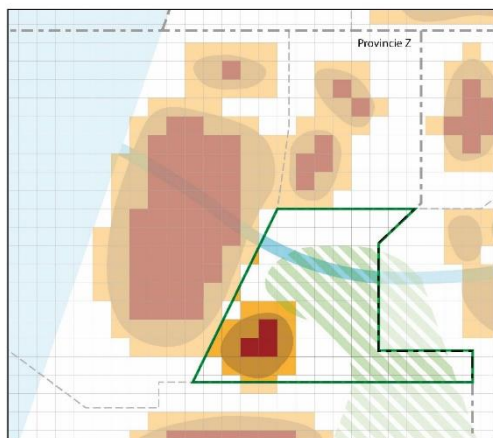
- › Implementatie oppakken samen met koepels. Gemeenten en grondeigenaren zijn primair verantwoordelijk voor de inrichting van de buitenruimte.
- › We zorgen dat de opgaven vanuit de NHV in balans zijn met **andere nationale ruimtelijke opgaven**, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie, defensie en de mobiliteitstransitie.
- › we richten ons op de **kwantitatieve oppervlakte-doelen t/m 2030**.

Beoogde richtingen

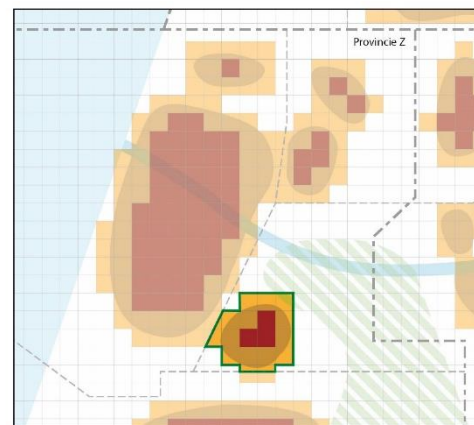
- › Korte termijn: Kwaliteit meekoppelen: Inhoudelijk aansluiten op de kaders van bestaande programma's en doelen van andere NHV-artikelen voor kwaliteit van stedelijke groen
- › Lange termijn: actief sturen om kwaliteit mee te nemen in het bevredigend niveau (ruimte, kosten en meekoppelen van doelen van andere artikelen).

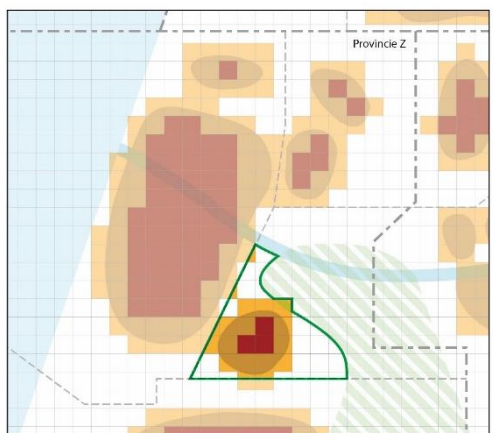
Begrenzing van stedelijke ecosystemen*

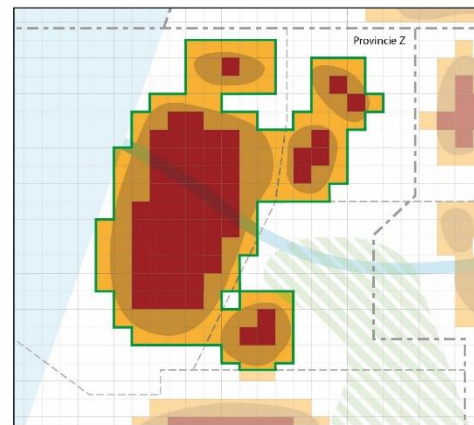
1. Begrenzing van de gemeente (LAU) (maximaal)

2. Begrenzing van de stedelijke centra en stedelijke clusters binnen de gemeentegrens (minimaal)

3. Iedere willekeurige begrenzing groter dan de stedelijke centra en stedelijke clusters en de grens van de gemeente.

Optie EC: om de stedelijke centra en stedelijke clusters samen te voegen van verschillende gemeenten is mogelijk op voorwaarde dat er een administratieve samenwerking is. Deze samenwerking bestaat nu niet in NL.

*Van Rijn (2026), Stedelijke Ecosystemen en Nulmeting Groen, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Minimale begrenzing in Ontwerp-NP

We kiezen in het Ontwerp-Natuurplan voor minimale begrenzing van de stedelijke ecosystemen omdat:

- › Dit grondgebied in ieder geval binnen de begrenzing moet vallen.
- › De herstelopgave daarmee terecht komt in de meest bewoonde en verharde delen van een gemeente waardoor het meest wordt bijgedragen aan de doelen van NHV.
- › Opgave moet landen daar waar het meest recht wordt gedaan aan de doelen van artikel 8 (volgens het Nota Ruimte principe 'nabij'). Dat betekent dat we het buitengebied zoveel mogelijk buiten het stedelijk ecosysteem houden.
- › Voorkomen van belemmeringen op ruimtelijke opgaven, zoals de woningbouwopgave.

Van Ontwerp-NP naar definitief NP

Onderzoek doen naar de optimale begrenzing van de stedelijke ecosystemen in relatie tot de haalbaarheid van de doelstellingen.

- › Opstellen randvoorwaarden en uitgangspunten voor begrenzing stedelijke ecosystemen op basis van resultaten ontwerpelijk onderzoek, in afstemming met de koepels en relevante stakeholders
- › Afleiden van 'standaard' begrenzing van de stedelijke ecosystemen
- › Gemeenten de gelegenheid geven om te reageren op de 'standaard' begrenzing en binnen de uitgangspunten en randvoorwaarden te komen met voorstellen voor aanpassingen van de begrenzing van hun stedelijk ecosysteem.

Interpretatie definitie stedelijke groene ruimte

Agrarische weilanden zijn 'permanent herbaceous' en vallen in principe binnen definitie stedelijke groene ruimte als ze binnen de grenzen van stedelijk ecosysteem vallen terwijl akkerbouwgrond er buiten valt

- › Weilanden kunnen omgezet worden in akkerbouwland -> leidt tot compensatieopgave
- › Weilanden bebouwen -> leidt tot compensatieopgave
- › Akkerbouwgrond bebouwen -> leidt niet tot compensatieopgave
- › Reguliere agrarische weilanden zijn weinig biodivers en hebben daarom geringe waarde voor het ecosysteem

Daarom gesprek aangaan of er ruimte in de interpretatie van de definitie zit

Planning invulling bevredigend niveau

Vanaf 2031: ‘een toenemende trend totdat het bevredigend niveau bereikt is’

- › Uiterlijk eind 2028: richtinggevend kader EC voor invulling van bevredigend niveau.
- › Iedere lidstaat bepaalt zelf het bevredigend niveau voor de periode na 2030. Uiterlijk eind 2030 moet dit bevredigend niveau zijn bepaald.
- › In 2026: start gesprekken tussen EC en lidstaten over de inhoud en formulering van deze EC richtlijn.
- › Inzet om naast kwantiteit ook kwalitatieve eisen in bevredigen niveau mee te nemen

Uitgangspunten kwaliteit bevredigend niveau

- › Mix van vegetatie, voorkeur voor inheemse soorten (rekening houdend met klimaatverandering).
- › Ecologisch beheer van stedelijke groene ruimte.
- › Het verbinden van stedelijke groene ruimte binnen het stedelijk gebied met het groen en blauw erbuiten.
- › Stedelijke groene ruimte die klimaatbestendig is en een gezonde leefomgeving biedt voor mens en dier.
- › Stedelijke groene ruimte die past bij het gebiedstype en landschapstype
- › Rekening houden met de doelstellingen van andere artikelen (4.7, 10, 11, 12) waar de kwaliteit van het stedelijk groen van toegevoegde waarde kan zijn.

Aanvullende data

- › 4 aanvullende databronnen beschikbaar**
- › Komende tijd moet de keuze worden gemaakt of hier gebruik van wordt gemaakt

** Van Rijn, F. et al. (2026), Monitoring groen en boomkronen, Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Vervolg

- › Ontwerp-NP naar EC per 1 september 2026
- › Publieksversie van Ontwerp NP gereed 1 september 2026
- › Afronden ontwerpnd onderzoek -> input randvoorwaarden begrenzing einde zomer 2026 gereed
- › Gesprek met EC interpretatie definitie stedelijke groene ruimte
- › Proces met gemeenten vaststellen definitieve begrenzing – gereed voorjaar 2027
- › Nog uit te werken:
  - Al dan niet gebruiken aanvullende data, al dan niet uitsluiten gemeenten doelen tot en met 2030, uitwerken herstelmaatregelen
- › Wetgevingstraject (separaat traject)
- › Indienen definitief NP 1 september 2027

Welke kansen en knelpunten zien jullie?

Artikel 10

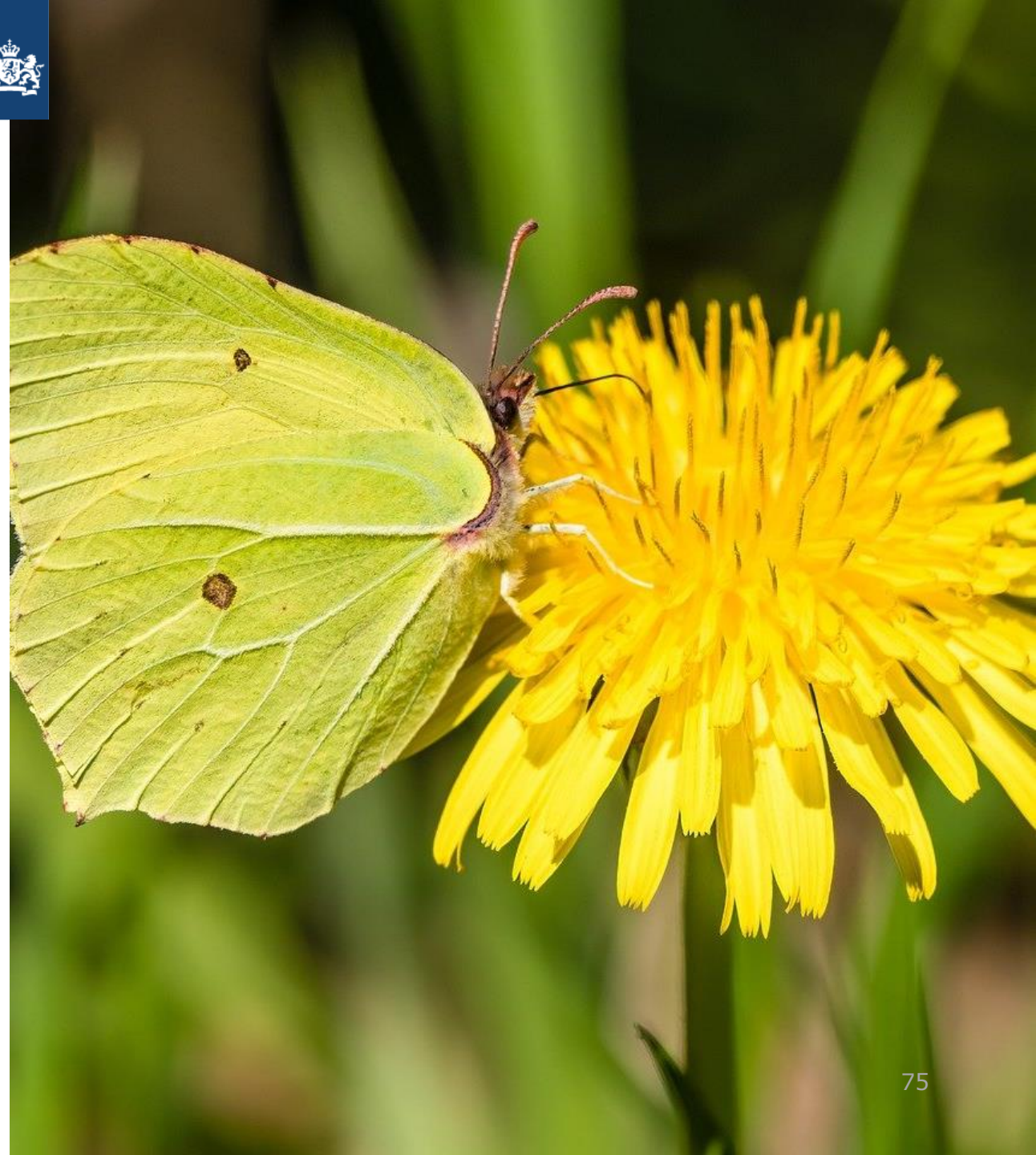
Bestuivers

Inhoud

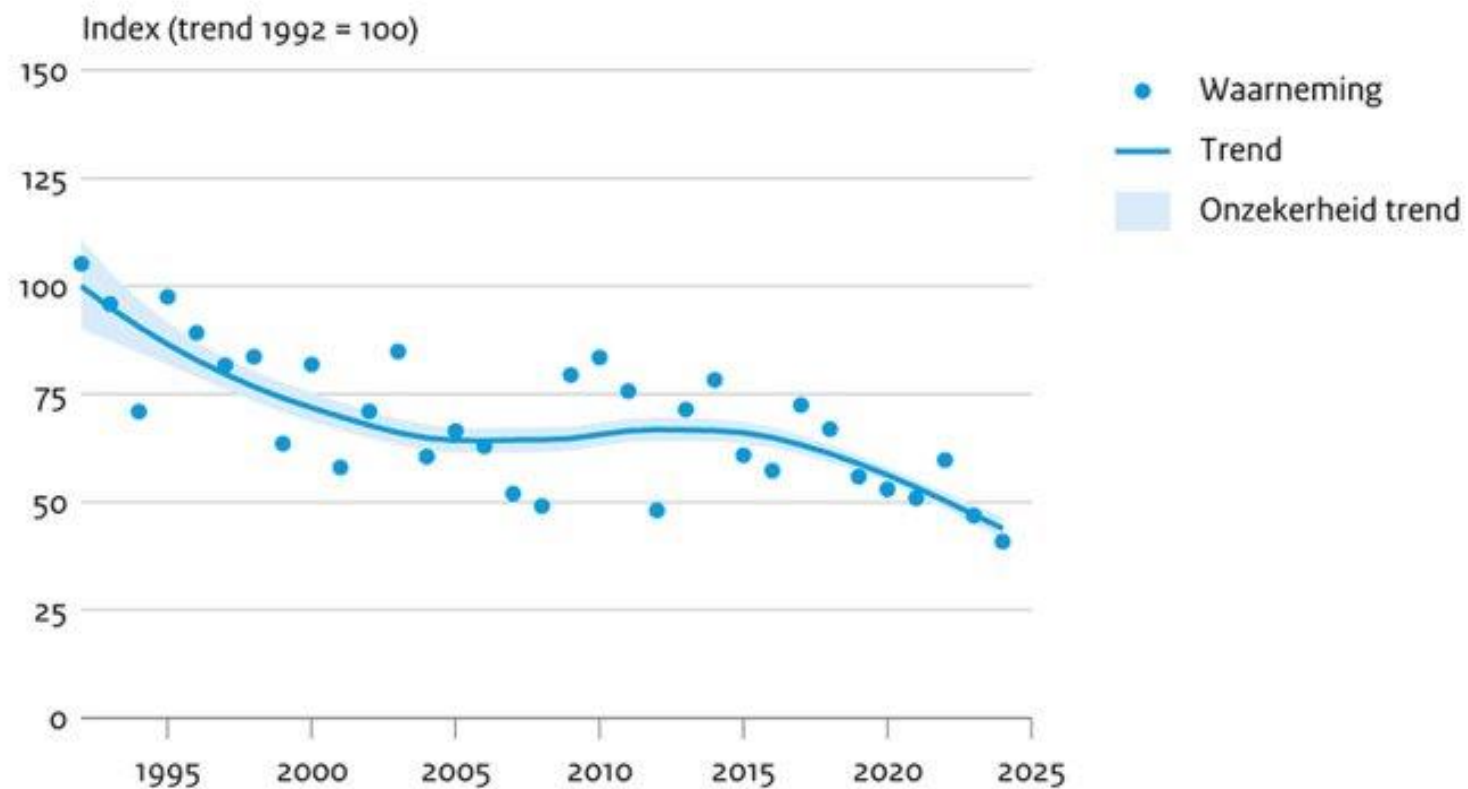
1. Achtergrond van het artikel
2. Herstel van bestuivers
3. Bestaand beleid
4. Aanvullende inzet
5. Monitoring
6. Vervolg

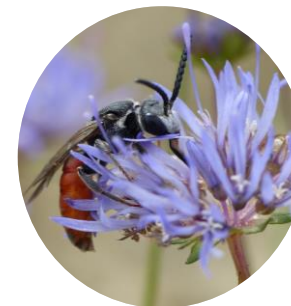
Achtergrond artikel

Populatie van dagvlinders

Bron: NEM (Vlinderstichting, CBS)

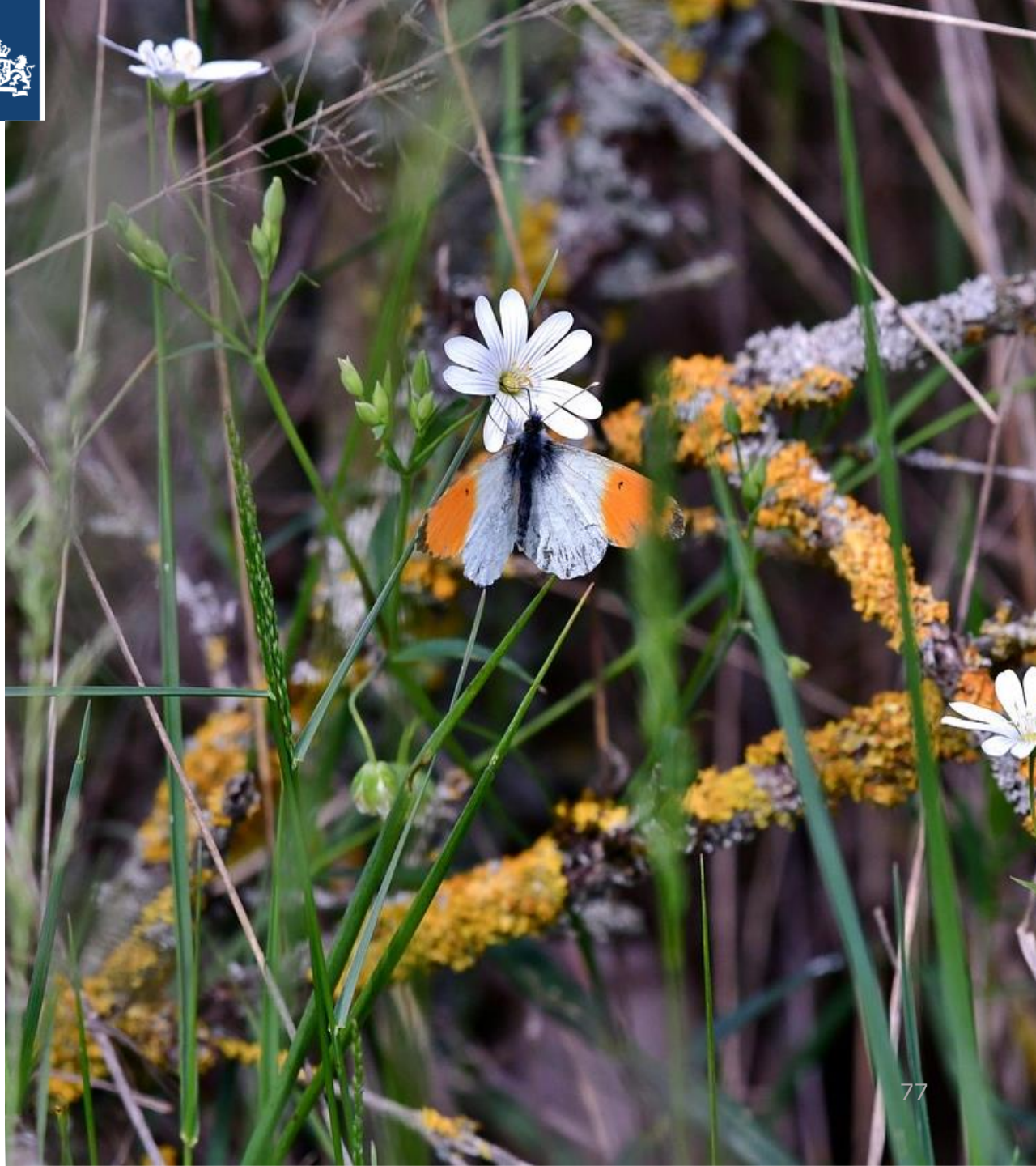
wwi

Herstel van bestuiverpopulaties

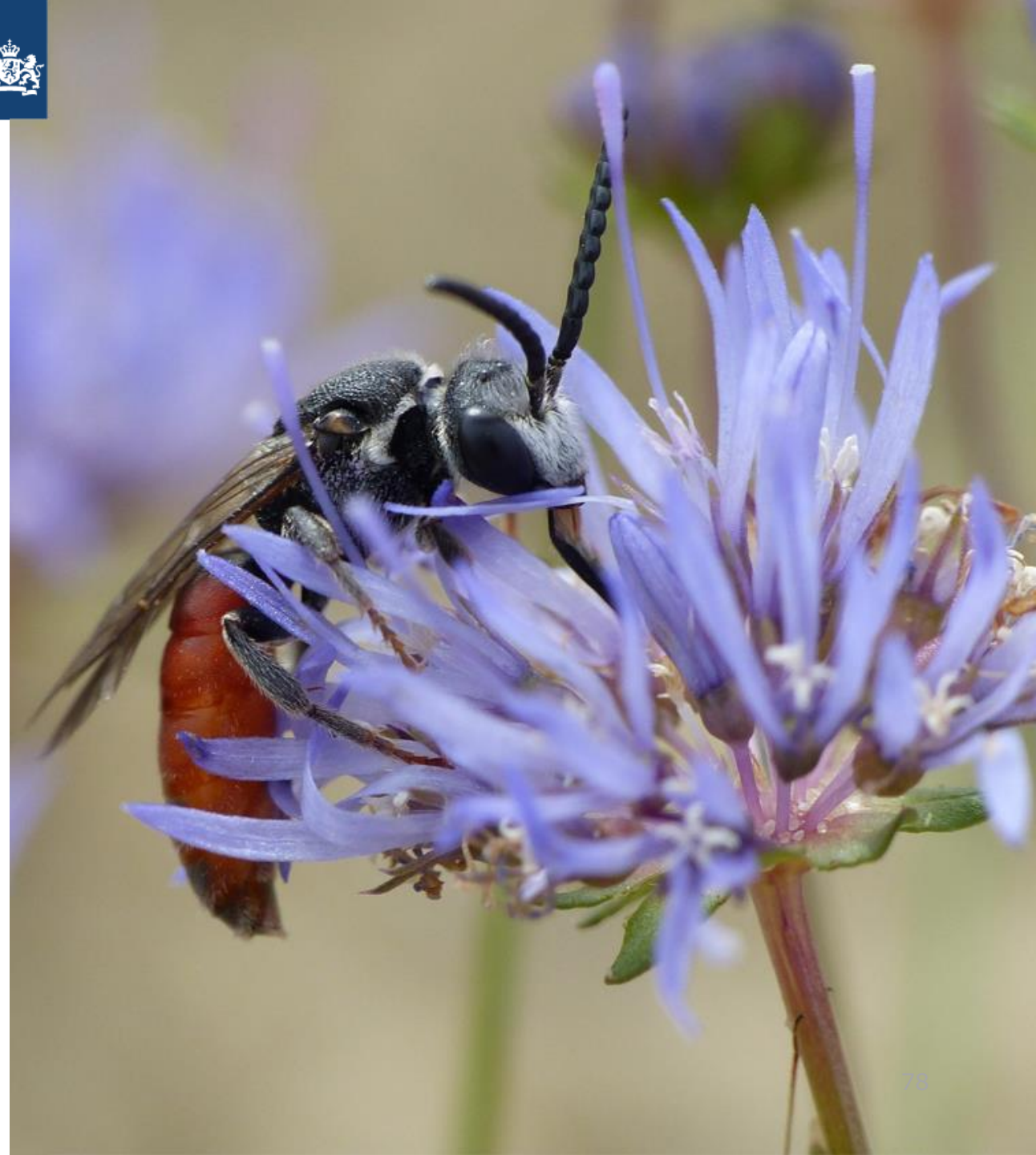
- › Effectieve maatregelen
- › Resultaatverplichting:
  - Om keren negatieve trend
  - Monitoren volgens een voorgeschreven methode

Bestaand beleid

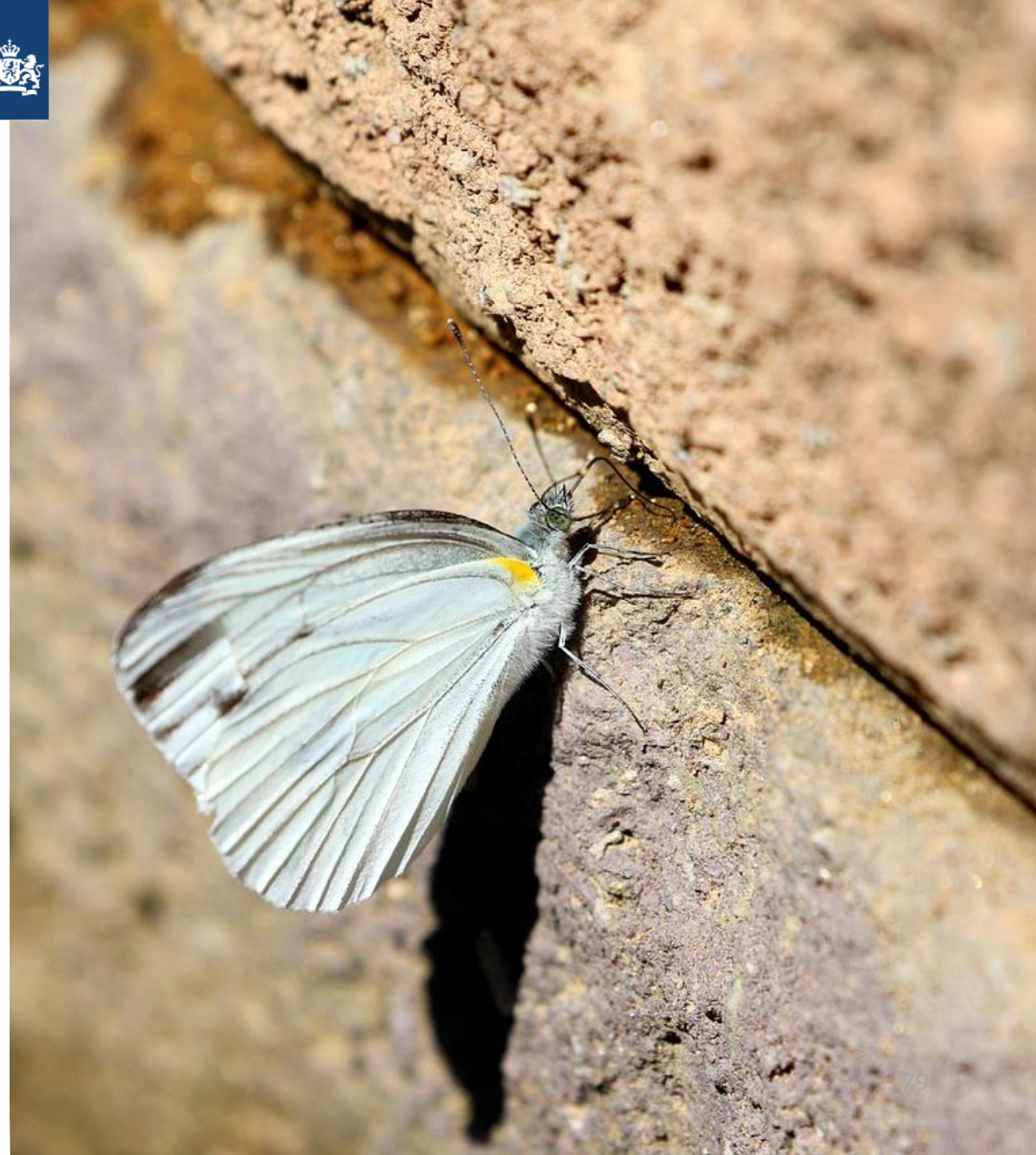
- › Nationale bijenstrategie
- › Kennis impuls bestuivers
- › Subsidie bijenlandschappen
- › Ruimte voor bestuivers
- › Programmatische aanpak
Basis Kwaliteit Natuur

Meer inzet nodig op bestuivers

- › Resultaatverplichting
- › Het gaat niet goed met bestuivers in Nederland
- › Geen specifiek beleid
- › Vrijwillige inzet
- › Aanvullende inzet is nodig

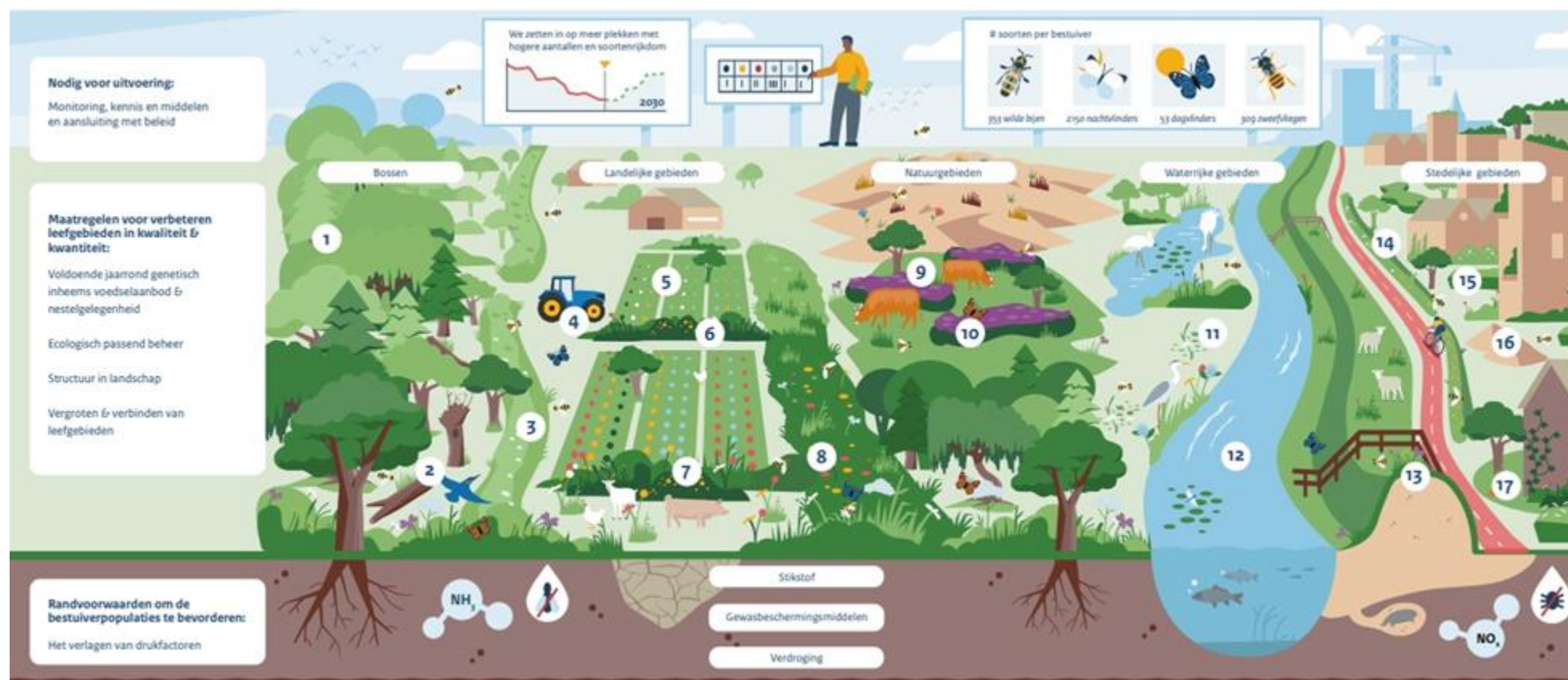
Aanvullende inzet

- › Ophalen kennis
- › Inventarisatie uitdagingen en kansen
- › Prioritering van maatregelen

Potentiële maatregelen voor bestuivers

Prioritering en uitgangspunten voor maatregelen (TAUW, 2026)

- › Randvoorwaarde voor herstel
- › Korte termijn én systeemmaatregelen
- › Kwantiteit boven kwaliteit
- › Voldoende maatregelen om 4 aspecten van het leefgebied te verbeteren: voedselaanbod en nestgelegenheid (1), bestuivervriendelijk beheer (2), structuurvariatie (3) en connectiviteit (4).
- › Meer inrichting voor specialisten
- › Overgangsgebieden en bufferzones
- › De prioriteit voor bestuivers ligt in natuurgebieden en het landelijk gebied.

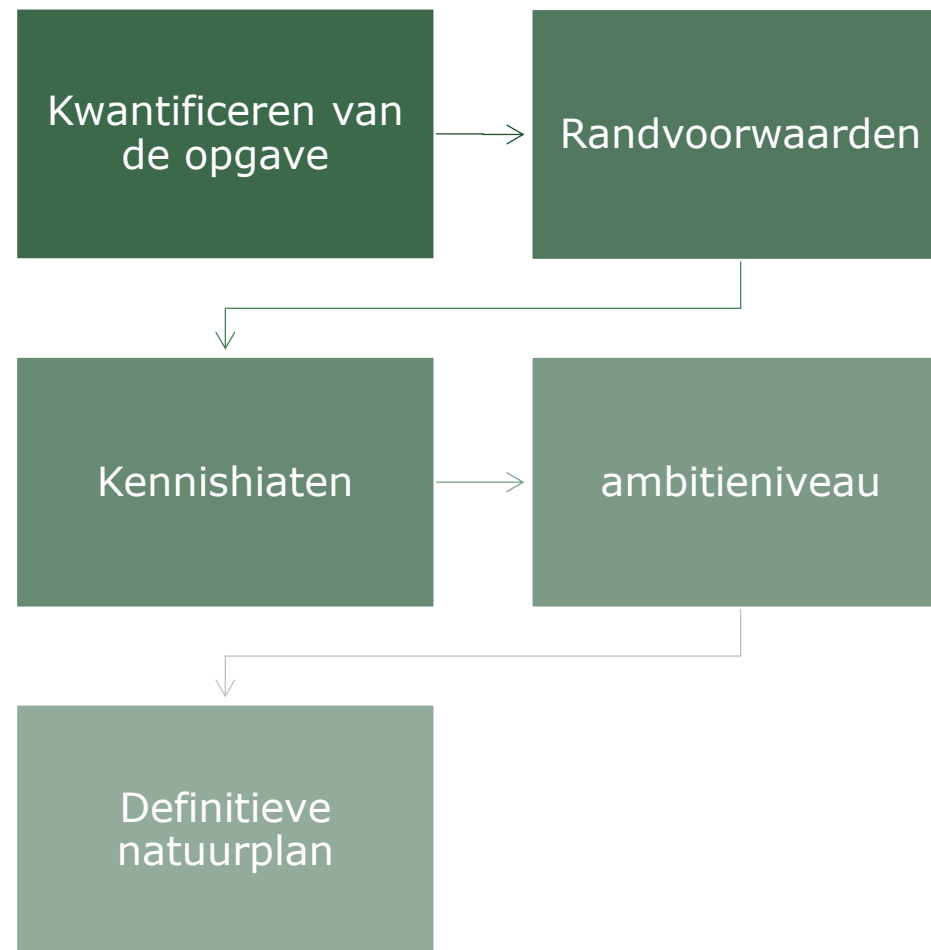

EU richtlijnen monitoring

- › Landelijke monitoring
- › Monitoringslocaties vallen binnen landbouw ecosystemen, bosccosystemen en 'overige' ecosystemen.
- › Toetslocaties o.b.v. Europees locatiegrid LUCAS.
- › Statistische toetsing en vertaling naar relevante indicatoren worden eveneens door de EU voorgeschreven

Vervolg

Vragen?

Artikel 11

Landbouwecosysteem

Achtergrond artikel

- › 2a: graslandvlinders - 7 meer algemene soorten, 4 soorten in natuurgebieden. Indicator is nieuw voor de regionale overheden, in samenhang met bestuivers.
- › 2b: voorraad organische koolstof in minerale akkerbodems – deze is afgefallen omdat het heel lastig is een toenemende trend te zien in 2030 vanwege de langzame processen in de bodem.
- › 2c: percentage van het landbouwareaal met diversiteitsrijke landschapselementen - is gelieerd aan bestaand GBDA beleid. Extra elementen toegevoegd, zoals agroforestry.
- › 3: boerenlandvogels - is bestaande lijst van 27 soorten, elke soort telt even zwaar in de index, meeste soorten zitten al in het Agrarisch natuurbeheer.
- › 4: ontwaterde veengebieden in de landbouw - is gelieerd aan de klimaatopgave, vernatting. Overige herstelmaatregelen meer gericht op biodiversiteit

Opgave

Artikel	Inhoud	Aard verplichting	Datum 1e verplichting
11.1	Herstelmaatregelen te nemen om de biodiversiteit van landbouwecosystemen te verbeteren	Inspanningsverplichting	N.v.t.
11.2	Op nationaal niveau een toenemende trend te realiseren voor de volgende twee indicatoren: graslandvlinderindex, percentage van het landbouwareaal met diversiteitsrijke landschapselementen.	Resultaatsverplichting voor het nemen van maatregelen met als doel het realiseren van een toenemende trend	Vanaf 18 augustus 2024 tot en met 31 december 2030, en vervolgens om de zes jaar, totdat bevredigende niveaus zijn bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5:
11.3	Bij de boerenlandvogelindex respectievelijk het niveau van 110, 120 en 130 te bereiken in 2030, 2040 en 2050 en dat hiervoor herstelmaatregelen worden genomen.	Resultaatsverplichting voor het nemen van herstelmaatregelen die tot doel hebben dat de index het voorgeschreven niveau bereikt	2030
11.4	Maatregelen te nemen, die tot doel hebben organische bodems in de landbouw, die bestaan uit ontwaterde veengebieden te herstellen, met minimaal 30% herstelmaatregelen in 2030, waarvan 1/4e vernat, 40% in 2040 waarvan 1/3e vernat en 50% in 2050, waarvan 1/3e vernat. Deze doelen zijn gesteld aan de lidstaten en niet aan individuele landbouwers. Ook organische bodems, die bestaan uit drooggelegde veengebieden en die voor ander grondgebruik dan landbouwgebruik en turfwinning worden gebruikt, kunnen meetellen, maar zijn in Nederland niet relevant.	Resultaatverplichting voor het nemen van maatregelen die tot doel hebben de organische bodems in de landbouw die bestaan uit ontwaterde veengebieden te herstellen. Herstelmaatregelen zijn tenminste van toepassing op de hiernaast genoemde percentages per jaartal.	2030

Artikel 11.2a

Graslandvlinderindex (GVI)

- Nu nog geen beleid specifiek voor graslandvlinder, maar wel maatregelen en beleidsinstrumenten die daaraan bijdragen
- ANLb – nu ca. 44.000 hectare zware pakketten voor weidevogelbeheer
  - Bijv. in pakket kruidenrijk grasland zit beperken drukfactoren (gewasbeschermingsmiddelen en bemesting) en later maaien
- Verbetering nodig, zoals gefaseerd maaien of groter percentage laten staan.
- Meer dan bestaande maatregelen nodig om trend te keren
- Ook generieke aanpak drukfactoren in beeld
- Aanpak voor kennisontwikkeling en kennisdeling nodig in samenhang met de aanpak voor bestuivers.
- Toevoegen aan doelsoorten ANLb en aanpassen bestaande pakketten t.b.v. de graslandvlinder. De volgende stap is een Programmatische Aanpak aansluitend bij de NHV-artikelen.

Artikel 11.2c

Diversiteitsrijke landschapselementen

- Het stimuleren van landschapselementen is een maatregel om aan verschillende internationale verplichtingen te voldoen (Klimaatakkoord, het Europees landschapsverdrag, VRH, KRW, NHV)
- Ca. 75.000 ha landschapselementen in het GLB.
- In het ANLb is ca. 10.000 ha kruidige pakketten, 2.000 ha beheer van houtige elementen en 1.600 ha ecologisch slootbeheer afgesloten
- Toch is er al 16.000 ha houtige elementen en 47.000 ha natte elementen (sloten, poel, overig water). Het beheer van bestaande elementen zou dus kunnen groeien.
- Daarnaast is vooral de combinatie van natte, kruidige of houtige elementen gewenst zodat diersoorten kunnen slapen, foerageren en voortplanten in de naast elkaar liggende elementen.
- Wens van meer programmatische aanpak om inzet vanuit verschillende opgaven beter te stroomlijnen, gericht op behoud en beheer van het bestaande en stimuleren van nieuwe landschapselementen

Artikel 11.3

Boerenlandvogels

- In 2024 ca. 44.000 ha zware pakketten weidevogelbeheer en ca. 13.000 ha zware pakketten akkervogelbeheer en ca. 74.000 ha legselbeheer.
- Restopgave is nog lastig te kwantificeren omdat elke soort boerenlandvogel even zwaar telt en het afhangt van de mate van effectieve inzet van ANLb middelen gericht op zwaar beheer en geconcentreerd in kerngebieden.
- Meer langjarige pakketten(>6 jaar) nodig om het beheer structureler te maken of zelfs compensatie waardedaling landbouwgrond bij kwalitatieve verplichtingen
- Ook vogelsoorten van dooradering hebben behoefte aan maatregelpakketten, die passen bij een combinatie van kruidige en houtige elementen, zodat slapen, foerageren en voortplanten in de dooradering kan plaatsvinden.
- Advies SOVON om in te zetten op de meer zeldzame soorten en op groepen van soorten, zoals weidevogels, akkervogels en vogels van erf en dooradering.

Artikel 11.4

Ontwaterde veengebieden in de landbouw

- Totaal ca. 180.000 ha veengrond in de landbouw
- 30% = ca. 54.000 ha
- Nu ca. 50.000 ha geringe drooglegging op ontwaterde veengrond in de landbouw (gemiddelde maaiveldhoogte per perceel t.o.v. peilbesluit)
- Restant via ANLb-pakketten voor biodiversiteit (nu ca. 13.000 ha zware pakketten weidevogelbeheer, 3.000 ha landschapselementen)
- Kaart nodig van percelen met geringe drooglegging, ook goed voor maatregel in GLB (soort bergboerenregeling).
- Overlap dan gelijk zichtbaar voor RVO.
- 2040 en 2050 nog niet duidelijk

Voorziene restopgave

- Inventarisatie van huidige maatregelen: o.a. hectares herstelmaatregelen (zoals ANLb-pakketten) uit RVO-gegevens halen.
- Bepalen restopgave. Dat is bij graslandvlinderindex en boerenlandvogelindex heel lastig, advies van Vlinderstichting en SOVON. Bij landschapselementen en veenweide iets eenvoudiger, hoewel bij landschapselementen en graslandvlinders het bevredigende niveau pas in 2030 hoeft te worden bepaald.
- Op basis van toenemend budget ANB was het voorstel een eerste raming te maken voor de leden 1, 2 en 3 gezamenlijk, maar er is nog geen eenduidigheid over de hectares zonder overlap in het huidige ANLb.
- Voorstel is om de indicatieve kaarten van potentieel te herstellen gebieden voor lid 1, 2 en 3 te baseren op de leefgebieden ANLb, zoals leefgebied open grasland, open akker, dooradering en categorie water en klimaat in de provinciale Natuurbeheerplannen.

Monitoring

Artikel	Inhoud	Doel	Monitoring doelbereik
11.1	Herstelmaatregelen te nemen om de biodiversiteit van landbouwecosystemen te verbeteren		
11.2	(a) graslandvlinderindex, (c) percentage van het landbouwareaal met diversiteitsrijke landschapselementen.	Op nationaal niveau een toenemende trend te realiseren	(a) CBS-index (c) Lucas monitoring en andere monitoring van diversiteitsrijke landschapselementen
11.3	boerenlandvogelindex	niveau van 110% in 2030 t.o.v. 2025, 120% in 2040 en 130% in 2050	CBS-index
11.4	Ontwaterde veengebieden in de landbouw	2030 minimaal 30% herstelmaatregelen waarvan 1/4e vernat 2040 40% herstelmaatregelen waarvan 1/3e vernat 2050 50% herstelmaatregelen waarvan 1/3e vernat	Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikasgassen Veenweide in combinatie met ANLb-gegevens op ontwaterde veengebieden in de landbouw

Vervolg

- Punten voor definitief natuurplan afronden
- Uitvoering maatregelen voorbereiden
- Monitoring en rapportage voorbereiden

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 12

Bosecosystemen

Inhoud presentatie

- Artikel 12
  - Doelstellingen en indicatoren
  - Monitoring
  - Inventarisatie bestaande maatregelen
  - Bepalen opgave

Art. 12 Herstel van bosccosystemen

- Treffen van herstelmaatregelen die nodig zijn om de **biodiversiteit van bosccosystemen** te vergroten
- Lidstaten realiseren een stijgende trend van de gemeenschappelijke **bosvogelindex**
- Lidstaten realiseren een stijgende trend van de volgende **indicatoren** in bosccosystemen
  - staand dood hout;
  - liggend dood hout;
  - ~~➤ het aandeel bossen met ongelijkjarige structuur;~~
  - bosconnectiviteit;
  - voorraad organische koolstof;
  - het aandeel door inheemse gedomineerde boomsoorten;
  - diversiteit aan boomsoorten.
- Stijgende trend tot aan **het bevredigende niveau**

Art. 12 Monitoring en basislijn

- Nederlandse Bosinventarisatie (NBI)
- Uitbreiding NBI:
  - Versnelde metingen bodemkoolstof
  - Bosconnectiviteit op basis van satellietgegevens
- Bosvogelindex via Sovon en CBS
- Historische trend en basislijn
  - Staand en liggend dood hout tussen 2001 tot 2021 sterk toenemend, 2021-2024 gestabiliseerd
  - Inheemse boomsoorten tussen 2012 en 2025 licht gestegen
  - Diversiteit aan boomsoorten stabiel/licht gestegen
- Overige indicatoren nog geen historische trend en nullijn vastgesteld
  - Bodem koolstof nieuw, eventueel met eerder bodem onderzoek wel een proxy.
  - Bosverbondenheid methodologie nog aan het uitwerken maar via RS terugwerkende kracht kijken
- Basislijn kan nog niet in perspectief worden geplaatst omdat bevredigende niveau nog vastgesteld moet worden
  - Dit wordt in 2030 gedaan

Art 12. Bepalen opgave NHV

- De bossenstrategie is het uitvoeringskader voor art 12

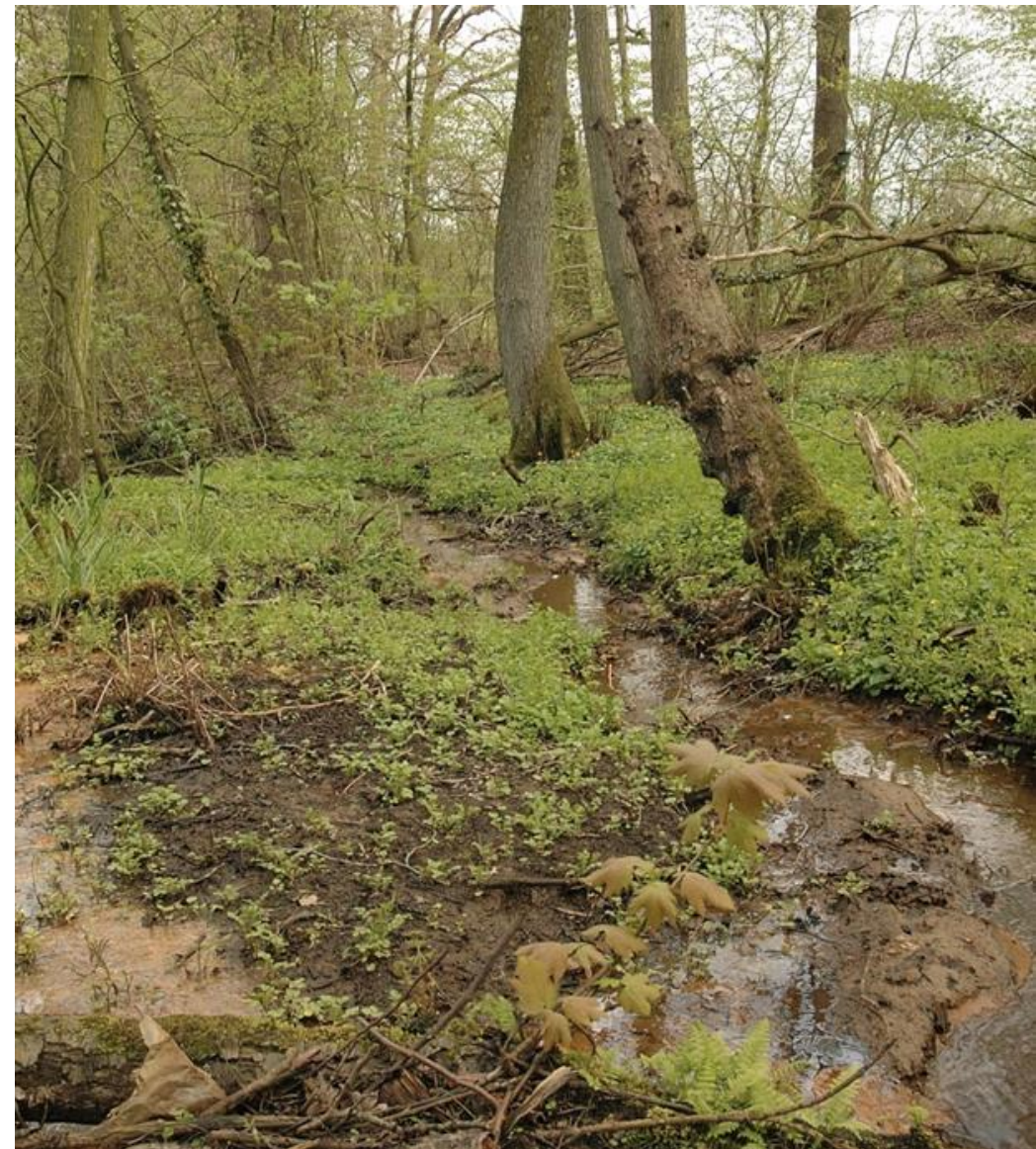
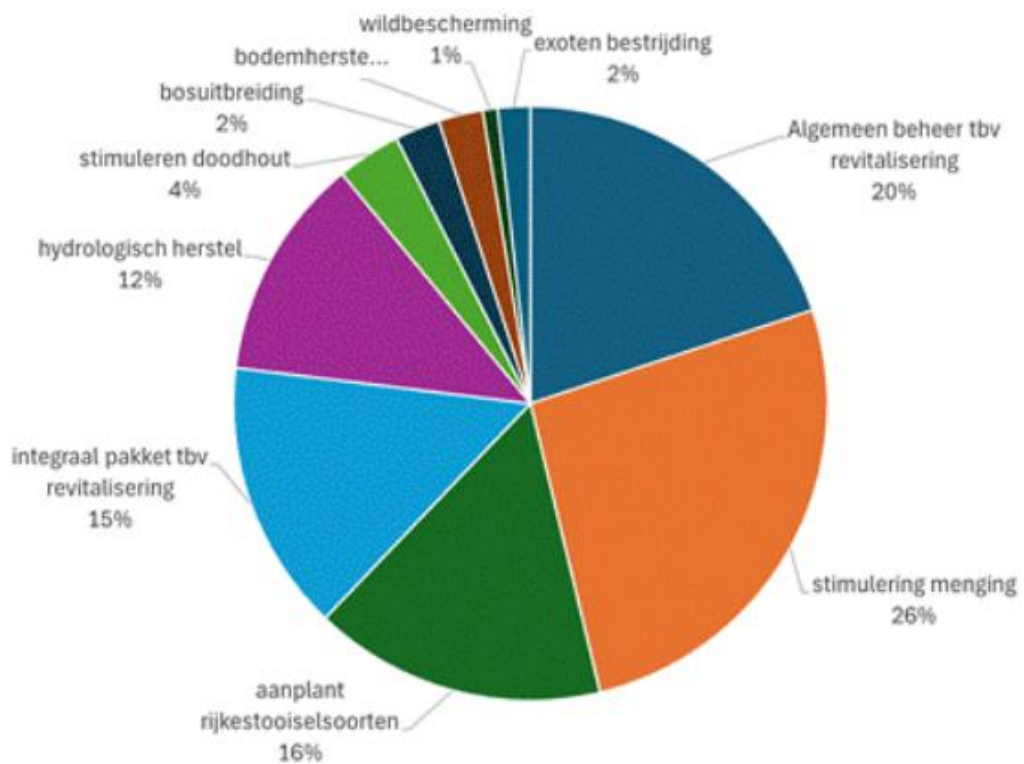
Revitaliseringsmaatregel	Indicator Natuurherstelverordening							
	Staand dood hout	Liggend dood hout	Ongelijkmatige leeftijdsopbouw	Bosverbondenheid	Dominantie inheemse boomsoorte	Diversiteit boomsoorten	Voorraad koolstof	Bosvogels
Stimuleren dood hout staand	+						+	+
Stimuleren dood hout liggend		+					+	+
Versterken structuur verticaal			+				+/-	+
Versterken structuur horiz.				+			+/-	+
Stimuleren menging						+	+	+
Inbreng loof / rijkstrooisel					+/-	0 tot +	+	+/-

- Indicatoren zijn een proxy voor vitaal bos.
- Systeem herstel via revitalisering, niet sturen op losse indicatoren.
- Bosverbondenheid via bosuitbreiding bossenstrategie

Art 12. Bepalen opgave NHV

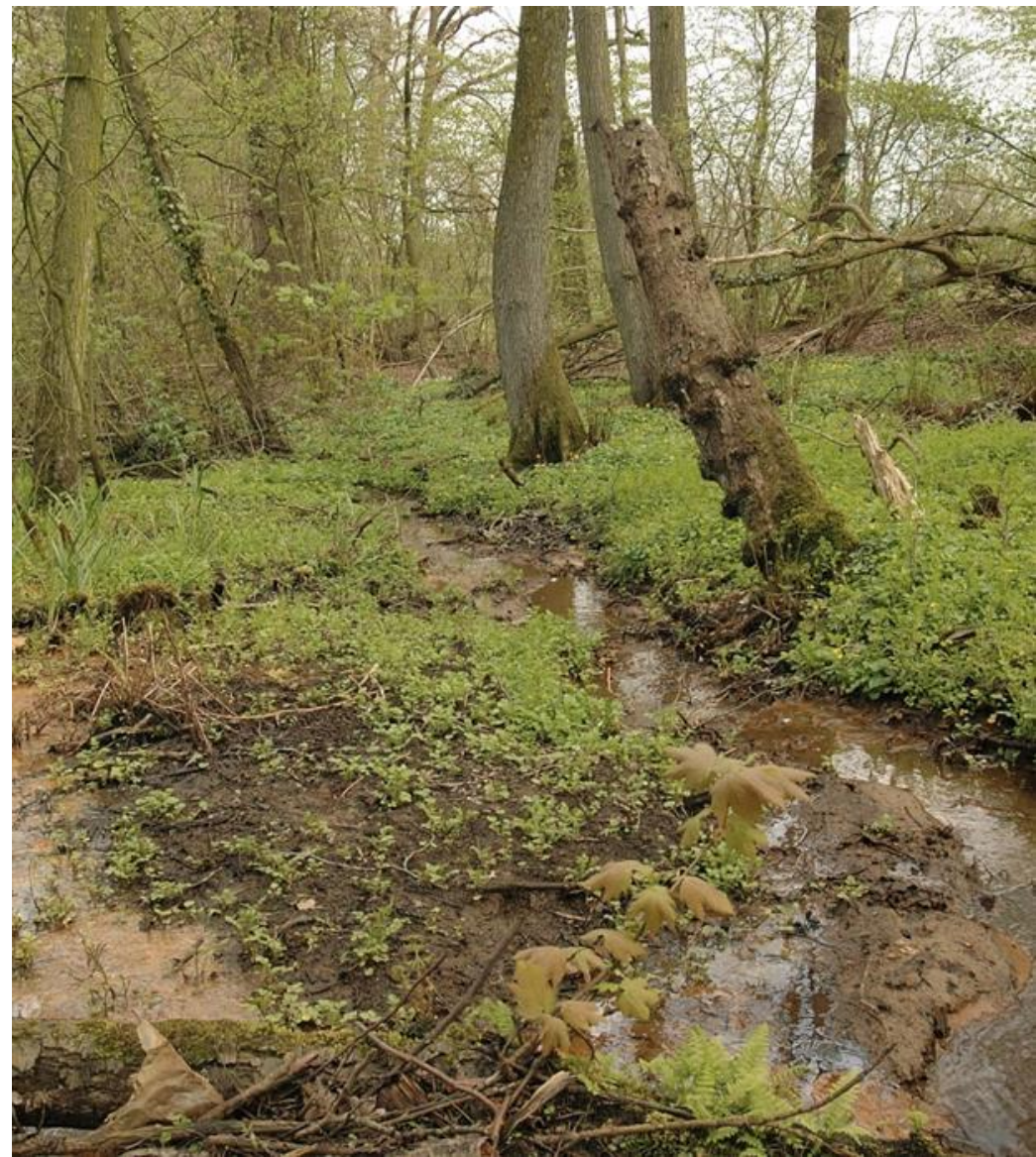
- Inventariseren bestaande maatregelen:
  - Programma natuur
  - N20000
  - Revitaliseringsplannen bossenstrategie

Art 12. Bepalen opgave NHV

- Veel bekend vanuit bestaande revitaliseringsplannen.
- Veel revitaliseringsplannen nog niet in uitvoering van wegen tekort aan middelen
- Uitvoeren van deze plannen zal trends doen stijgen.
- Intensivering van de bestaande revitaliseringsopgave.
- Deel van de opgave wordt al uitgevoerd via stand beleid
  - Prog natuur
  - N2000
  - Koploper NPLG
  - Bossenstrategie
  - Provinciale middelen
  - Etc
- Bosverbondenheid en bomen aanplant art 13 via versnelling bosuitbreidingsopgave bossenstrategie
- Integraal uitvoering geven aan NHV, Klimaat en functies bos

Art. 12 Samenhang met andere artikelen

- Artikel 4
  - Doelen voor kwaliteitsverbetering habitattypen en leefgebieden van soorten kunnen bijdragen aan doelen voor bosindicatoren.
- Artikel 8
  - Afhankelijk van ruimtelijke overlap tussen stedelijke en bosecosystemen
  - Met name op stedelijke doel voor boomkroonbedekking i.r.t. connectiviteit van bossen
- Artikel 10
  - Bestuivers zijn niet gebonden aan 1 artikel/ecosysteem. O.a. raakvlak met indicator dood hout
- Artikel 11
  - Landschapselementen dragen bij aan connectiviteit van bossen

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Artikel 13

Bijdrage aan 3 miljard
aanplant nieuwe bomen in de
EU tegen 2030

Art 13, 3 miljard bomen

- *Lid 1: Lidstaten streven ernaar bij te dragen aan de verwezenlijking van de minstens drie miljard extra bomen tegen 2030*
- *Lid 2: Met inachtneming van ecologische beginselen; diversiteit, leeftijdsopbouw, inheems, lokaal- en klimaatadaptatief.*
- Doelstelling komt voort uit Europese biodiversiteitstrategie
- Breed te interpreteren; geen verdeling per lidstaat
- Artikel 4 & 8 t/m 12 dragen bij aan dit doel
  - *Format vraagt om een inschatting van het totaal aantal bomen*

Art 13, 3 miljard bomen

- Bepalen opgave:
  - Als lidstaat ongeveer 0,8% van EU oppervlak. Komt neer op een aandeel van 25 miljoen bomen
  - Via art 4 en 8 t/m 11 kunnen bomen worden aangeplant vanuit maatregelen nodig voor deze artikelen. Rest opgave via art 12, bosverbondenheid en uitbreidingsopgave bossenstrategie.
- Monitoring via Landschapselementenregister (LASREG)
  - Uniform nationale data set
  - Op basis van remote sensing
  - Kan aanplant en kap bomen, bos en landschapselementen zien
- Verdere uitwerking volgt nog in definitief natuurplan

© Rijksoverheid

Vragen en Discussie

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Plenaire afsluiting

Voorstellen:

Omgevingsmanager implementatie NHV

Vervolg

- Juni:/juli verslag en slides deelsessies
- Na september 2026: start formele inspraak

Planning

- Sept '26 – Ontwerp Natuurplan Europese Commissie
- Sept '27 – Definitief Natuurplan Europese Commissie

Enquête

Wij willen u vragen om de enquête in te vullen.

Scan de QR-code hiernaast om de vragenlijst te starten

Enquête NHV
Stakeholderbijeenkomst 13 mei
2026

Contact

Heeft u vragen of opmerkingen?

Neem dan contact op met het [NHV-team](#)